

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בפש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

יום הבהיר י"א ניסן

שנת הפ"ט להולדת כ"ק אדמו"ר שליט"א

גליון כו (תקלוז)

יוצא לאור על ידי

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עוועניו

היי תהא שנת נסים

מאתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר הצ"צ

ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

"KOVETZ YUD ALEF NISSAN"

5750

**ארבעים שנה לנשיאות
כ"ק אדמו"ר שליט"א**

PUBLISHED BY:

HAOROIS UBIURIM - OHOLEI TORAH

1552 CARROLL ST.

BROOKLYN N.Y. 11213

TEL: (718) 467 7144

FAX: (718) 363 1567

פתח דבר

חסדי ה' עולם נשירה לדור ודור נודיע אמונתך בפינו,
וידו שמים פלאך ה' אף אמונתך בקהל קדושים. - ברוך
שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה **יום הבהיר - יום
מלכנו י"א ניסן** ה'י תהא שנת ניסים.

בקשר ליום גדול זה מתכבדים אנו להגיש בזה גליון חגיגי
מוגדל, וברוב פאר והדר.

ויהי"ר מהשי"ת שיאריך ה' ימיו ושנותיו בנעימים, ויזכה
להמשיך לנהל את עדת ישראל מתוך נחת ומנוחה, ושאיפתו
הטהורה תתגשם להחשת גאולת עם ישראל, ובמהרה ממש נזכה
לעלות להר הקודש בירושלים, ומלכינו הגדול שליט"א
בראשנו.

המערכת

עשי"ק פי צו,

יום הבהיר י"א ניסן,

"נשיא לבני אשר - והוא יתן מעדני מלך".

ה'י תהא שנת ניסים

ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

בי"ה, עשי"ק פרשת צו - יום הבהיר י"א ניסן יום הולדת כ"ק
אדמו"ר שליט"א ביום ו' י"א ניסן תרס"ב, תהא שנת נסים.

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

שיחות

- 7 מגילת אנטיוכוס - ביאור בדברי הבה"ג
11 שם אלוקים

לקוטי שיחות

- 13 בחירה וקדושה בירושלים ובביהמ"ק
15 בחירה בשילה היתה לשם מטרה.
17 בחירה בירושלים ובמלכות בית דוד

חסידות

- 18 הערות ב"שרש מצות התפלה" לאדמו"ר הצי"צ
22 המשכת החסד והמשכה דמים
23 יחוד נפלא ע"י לימוד התורה
24 יחודא עילאה ויחודא תתאה.
25 פני אדם שבמרכבה
27 אתה הוא הוי' לבדך
29 השייכות דתורה למים

אגרות קודש

31	פסח שני
34	קריאת פי הנשיאים בספר תורה
35	הערות וציונים באג"ק מכ"ק אדמו"ר שליט"א חי"ח
41	מבשר טוב

נגלה

41	קבורה במאכלי טרפות
42	עיטוף בטלית קטן
43	אמירת י"ג עיקרים בכל יום
44	אמירת "עלינו" עם הציבור
44	שו"ע אדה"ז סי' שנ סי"ג

שונות

45	ב' שמות ושם אחד
46	אביו ורבו רבו קודם
48	כתבי כ"ק אדמו"ר הצ"צ
60	מתי חזר אדמו"ר הזקן בפעם הראשונה ממעזריטש
61	הערות וציונים להמשך מים רבים תרל"ו
67	הקשר בין קאפיטל פ"ט לתניא

מספר פאקסמיליא לשלוח הערות: 9289 - 439 (718)

ש י ח ו ת

מגילת אנטיוכוס - ביאור בדברי הבה"ג

הרב ישכר דוד קלויזנער

≈ נה"ח - אה"ק ≈

בשיחת ש"פ תצוה (ערב פורים) ש.ז. איתא (בסי"ט): "ועד כדי כך גדול העילוי שנעשה ע"י בירור והפיכת החושך - שזהו מהטעמים (ראה תו"א מג"א צ, ד ואילך, צד, א ואילך. קטז, סע"א ואילך) שדוקא מגילת אסתר אינה בטילה לעולם, כפס"ד הרמב"ם (הלי מגילה בסופן) "כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידים ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר, והרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבע"פ שאינן בטילין לעולם. . ימי הפורים לא יבטלו, שנאמר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם" - כיון שבירור והפיכת החושך נעשה ע"י גילוי עליון ביותר שאינו מתבטל "כשרגא בטיהרא" גם לגבי מעלת הגילויים דלעתיד לבוא."

ובהערה 113 כתב: "אע"פ שבתחילה סברו חכמים שלא ניתנה להכתב (מגילה ז,א), ואפילו לאחרי שנכתבה "נקראת (גם) אגרת" (שם יט סע"א), שענינה של אגרת שכותבים אותה לפי שעה בלבד ולא להתקיים (ראה תו"א מג"א קיט, א), מ"מ, נעשה בה התוקף ד"ספר", "כתוב זאת זכרון בספר", "בספר מה שכתוב במגילה" וכו", עכ"ל.

והנה עפ"י נראה לבאר דבר תמוה מאד, שנתלבטו בזה רבים:

בהלכות גדולות (הלי סופרים, קמא, ד) כתב: "זקני בית שמאי ובית הלל הם כתבו מגלת בית חשמונאי, ועד עכשיו לא עלה לדורות עד שיעמוד כהן לאורים ותומים". עכ"ל.

ועי' במבוא למגילת תענית [מהדורת ר' מנשה גראסבערג, לבוב, תרס"ו] (ע' 15-16) שכתב: "וכמה ביאורים ראיתי על המלות "ועד עכשיו לא עלה לדורות וכו'"

[א] יש ממי שפירש ולא עלה המגלה הזאת לדורות מפני שנאבדה. ועינינו רואות שהיא מצויה עכשיו אצלנו, ועוד היה צ"ל ולא עלתה.

[ב] ויש אומרים שלא זכה זה הספר להתקבל בין ספרי הקודש. וקשה הלשון דאמר עד שיעמוד כהן לאורים ותומים, ועוד הא אמרינן בירושלמי מגילה סוף פרק אחרון שאיזה ספרי קודש יבטלו לעתיד.

[ג] ויש מי שכתב שלא עלה עוד להיות נחשבת כאחת משאר המגלות שאנו קורין בהן בימי הנס. ובאמת יש מקומות שנוהגין לקרות בה, כדכתב רבי ישעיה דטראני הזקן בתוס' רי"ד לסוכה ד' מ"ד, ד"ה הביט ולא בריך, שכתב שם שיש מקומות שקורין מגילת אנטיוכוס בחנוכה, אלא שאין מברכין על קריאתה ע"ש. ובסידור אחד נמצא וז"ל, נוהגין לקרות מגילת אנטיוכוס אחר קדיש תתקבל משום פרסומי ניסא ואומר כל ישראל, ע"כ. והנה ביומא (כ"ט א) אמרינן דאסתר הוא סוף כל הנסים, ופריך שם והאיכא חנוכה, ומשני ניתן לכתוב קאמרינן, בכל זאת הלא גם מגלת אסתר איכא למ"ד דלא נתנה לכתוב ואינה מטמאה את הידים, ובכל זאת גם למ"ד ההוא קורין אותה ומברכין עליה, וא"כ לא גריעא חנוכה מפורים, וראוי לקרות את המגלה הזאת בחנוכה לזכר התשועה הגדולה אשר עשה ה' לעם ישראל ע"י החשמונאים, וראה רש"י עירובין (מה, א), מידי דאיסור והיתר לא משייל באורים ותומים.

[ד] ובהערות הלכות גדולות כתב יד רומי כתוב, פירוש דעתה אין לנו עוד כהן גדול כמתתיהו בן יוחנן, ולא נהיר כי מה ענין כאן.

[ה] ועוד פירוש ראיתי, שהמלות "ועד עתה לא עלה לדורות וכו'" נשמטו ממקומם בהלכות גדולות, ומקומם הראוי בשורח הקודמת; ופורשין מבין האולם ולמזבח בשעת ההקטרה שסיים

עשר קדושות, ועל זה אמר: ועד עתה לא עלה הדבר הזה עד שיעמוד הכהן לאורים ותומים. ודחוק הוא מאד, וכי רק הדבר הזה לבד לא עלה עד שיעמוד הכהן לאורים ותומים, הלא כל העבודה כולה לא עלתה עד שיעמוד הכהן לאורים ותומים.

[ו] ואם שמטת כתנים יש כאן, יותר נראה שהמלות "ועד עתה לא עלה לדורות" נעתקו מקומן בשגגת המעתיק ומקומן הראוי בשורה המאוחרת, הן כתבו מגלת תענית כו', עכשו שבטל התמיד מותר לספור ולהתענות ואפילו בשבת, ועל זה אמר ועד עתה לא "עלה" לדורות ר"ל "התמיד" עד שיעמוד הכהן לאורים ותומים.

[ז] והיותר נראה לי שמימות מלכות בית חשמונאי נסתלקה המלכות מישראל ולא עלתה לדורות, עד כי יבא שילה שיהי מזרעו של דוד המלך ומלך לדורות עולם, כי מלכות בית חשמונאי לא נתקיימה לדורות מפני שהם היו כהנים לא מזרע מלכות בית דוד, שלקחו להם המלוכה שלא כהוגן שהם היו כהנים, וכחן אין עו חלק במלכות שנאמר . . . ולפי שנעטרו בעטרה שאינה שלהם סבב הבורא יתברך וקם הורדוס שהיה עבד מעבדי חשמונאי וכלה את זרעם ולא השאיר מהם שריד ופליט, . . . וכשיעמוד הכהן לאוי"ת אז תחזור המלכות לישראל מזרעו של דוד לדורות, וכעין שכתב הרמב"ם בסוף ה' מלכים . . . והלשון לא "עלה" אינו מדויק וצ"ל לא "עלתה" כלומר המלכות, או לא עלה קאי על מלך המשיח. [ובהערה שם כתב:] וכבר אמרו הפוסקים על הבה"ג שכל דבריו הם דברי קבלה, וע"כ ארכתי לבארו"י עכ"ל (מלבד החצ"ר).

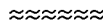
והנה גם מ"ש דלא "עלה" לדורות קאי על המלכות דחוק מאד, אלא בפשטות קאי על המגלה, ומה שתמה [באות א] שהי צ"ל ולא "עלתה" - הנה לא הרגיש שבעצמו כתב [באות ז] "והלשון לא "עלה" אינו מדויק וצ"ל לא "עלתה". ועייגי"כ בבתי מדרשות לרש"י ורטהיימר ח"א (עי' שיב) שהאריך בזה.

ולע"ד נראה שהכוונה בבה"ג הוא, שלא זכה זה הספר להתקבל בין ספרי הקדש ולהיות נחשבת כאחת משאר המגלות שאנו קורין בהן בימי הנס, ומה שהקשה דלפ"ז אינו מובן כלל מה שאומר

"עד שיעמוד כהן לאורים ותומים", [נעי רש"י עזרא (ב, סג):
 "כאדם האומר לחבירו עד ימות המשיח לא יעלה דבר זה"
 וכו'], דמשמע דכשיבוא משיח שפיר יתקבל הספר להיות נחשבת
 כאחת משאר המגלות שאנו קורין בהן בימי הנס, וכי אז פתאום
 יהפך למגילה?

נראה לבאר עפמ"ש בשיחת ש"פ וישב - א' חנוכה תשי"ג, שמבאר
 החילוק שבין "מגילת אסתר" שנקראת ע"ש אסתר (ולא מגילת
 אחשורוש או המן) ל"מגילת אנטיוכוס" (ולא ע"ש מתתיהו כה"ג
 או יהודה המכבי וכיו"ב) - כי בפורים מדובר אודות הבירור
 שנפעל ע"י אסתר (קדושה), "משא"כ חנוכה מגיע גם ב"חוץ"
 ב"שוק" כמו שהם נמצאים במקומם הם, ובלשונות שלהם (עוד
 לפני שמתברר ומתעלה בלשון הקודש), כהכנה וכח "לאז אהפוך
 אל עמים (גם כמו שהם מצד לשון האומות) שפה ברורה וגוי",
 ולכך היז מתבטא גם בכך ש"מגילת אנטיוכוס" נקראת על שמו,
 כמו שקיים במקומו הוא - אנטיוכוס הרשע, ולא כחלק
 (מתורה -) כתבי הקודש. "עכ"ל בס"ה.

וזה י"ל הכוונה בבה"ג "ועד עכשיו לא עלה לדורות" כי זה
 עדיין "במקומם הם" רק כ"שיעמוד כהן לאורים ותומים" - "אז
 אהפוך אל עמים שפה ברורה" ויכנס לקדושה וכו' - וע"ד
 מגילת אסתר, הגם שבתחילה סברו חכמים שלא ניתנה להכתב,
 ואפילו לאחרי שנכתבה, "נקראת אגרת" שענינה לפי שעה בלבד,
 מ"מ נעשה בה התוקף ד"ספר" שקיימת לעולם ולא יבטל כספרי
 הנביאים והכתובים (כמבואר שיחת תצוה ש.ז. הני"ל) עדיין
 בבירור היותר עמוק בענין מגילת אנטיוכוס, שעתה עדיין "לא
 עלה לדורות", אבל קעת"ל יהי כמו מגילת אסתר".

שם אלקים

הת' אלישיב קפלון
≈ תות"ל 770 ≈

בשיחת שי"פ ויקי"פ נתבאר שבשם אלוקים ישנו ב' אופנים: כפי ששם אלוקים הוא מגן ונרתק לשם הוי", ואז הוא רק **כלי** וטפל לשם הוי", או כפי ששם אלוקים הוא שם וענין בפ"ע, א' מז' שמות שאינן נמחקין. ונתבאר בזה שהחילוק הוא, האם הכוונה בשם אלוקים היא רק שיהי' מגן ונרתק לשם הוי", היינו שכוונת הצמצום הוא בשביל הגילוי, או שהכוונה היא בשם אלוקים עצמו, לא בתור אמצעי לענין אחר (צמצום **בשביל הגילוי**) אלא בו עצמו, כיון שעל ידו מתגלה יכלתו ית' גם בענין הגבול והצמצום. עכת"ד.

והנה לכאורה גם האופן האי' בשם אלוקים הוא א' מהז' שמות שאינם נמחקין, אלא שההדגשה בזה היא, כשהכוונה היא בשם אלוקים בפ"ע (האופן הבי'). אבל אוי"ל ששם אלוקים באופן האי' הוא ע"ד גבורה שבחסד. אבל שם אלוקים באופן הבי' הי"ז מדת הגבורה כפי שהיא פרוץ בפ"ע, שאז היא שם קדוש בפ"ע, משא"כ כשהיא פרט במדת החסד.

אמנם בשעיהו"א מבואר (בפרקים די' הי' ו'), מצד אחד - ששם אלוקים הוא מגן ונרתק וכו', לאידך מובן שם שהכוונה היא לשם אלוקים כמו שהוא שם בפ"ע "שם מדת הגבורה והצמצום" (רפ"ו). ובפ"ד: "הן הן גבורותיו של הקדוש ברוך הוא, אשר **כל יכול** לצמצם החיות והרוחניות הנשפע מרוח פיו", ומבואר שם שאין ביכולת שום שכל נברא להשיג מדת הצמצום, בדיוק כשם שאין ביכלתו להשיג מדת ההתפשטות (שממנה ההתהוות).

ובפרט ע"פ המבואר שם סוף פרק די' "בחי' הצמצום והסתר החיות נקרא בשם כלים. . . ושרש הה' גבורות הוא גבורה עילאה דעתיק יומינ", דהיינו שזהו"ע בפ"ע, ובפרט ע"פ ביאור כ"ק אדמו"ר שליט"א בזה (נדפס גם בלקו"ש חכ"א בהוספות לפי יתרו).

ז.א. שכאן בשעהיוה"א נמצא, שגם הענין שהוא בגדר כלי/בלבד לאור דשם הוי", דהיינו באופן האי שבשם אלוקים, הי"ה גי"כ ענין בפ"ע עד לגבורה-עילאה דעתיק יומין! וצ"ע בזה.

≈ ≈ ≈

והנה בהמשך השיחה (באות י"א) נתבאר ענין זה גם בנוגע לענין הגלות, שהכוונה היא שהגלות עצמו יתהפך לגאולה, ע"י שנעשה בירור בהגלות עצמו.

אלא שצלה"ב דלכאורה ע"פ הנ"ל בהעילוי דהצמצום דוקא, איך אפשר לומר שהעבודה בזה הוא להפוך ולברר חושך הגלות לגאולה, דלכאורה עפכנ"ל הי' צריך להיות, שהעבודה היא בזיכוך הגלות גופא בלבד, ולא **שהתכלית** בזה הוא, הגאולה.

ועפ"ז נמצא שממה שהגאולה באה ע"י מעשינו ועבודתינו, הי"ז באופן שע"י **הזיכוך עצמו** נפעלת הגאולה. היינו, שאי"ז אמצעי להגאולה, אלא שענין הגאולה הוא זיכוך העולם בשלימות, ולכאורה צ"ע דהרי הגאולה בפועל באה מצד **למעלה**, אלא שאופנה והגילויים הם תלויים בעבודתינו משך הדורות שלפני"ז.

ואולי אפשר לומר שהכוונה בכך שהגלות תתהפך לגאולה, הוא: שמצד הדרגא דעולם יהי מזוכך ומוכן בתכלית עד למצב נעלה של התגלות הגאולה. וזה גופא אפשר לעשות (לאו דוקא ע"י המשכת גילוי **אור** בעולם, כ"א) ע"י זיכוך העולם גופא, ואדרבא נתאוה כו' דירה בתחתונים. ועצ"ע הפ"י בזה.

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

בחירה וקדושה בירושלים ובביהמ"ק

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
 ≈ ר"מ בישיבה ≈

בלקו"ש פ' ויק"פ בסעי' ב' מביא לשון הרמב"ם בפיחמ"ש (זבחים פי"ד מ"ח) שכתב ד"קרא את ירושלים נחלה בגלל קביעות קדושתה וקיומה לעולם, ועל"י אמר הנביא ונחלתו לא יעזוב, לפי שכבר אמר בתחילת הענין כי ה' בחר את ירושלים לשכינתו.. וכבר באר נצחיות קדושתה ואמר זאת מנוחתי עד עדי", וממשיך דבהנצחיות דירושלים יש ב' דינים: א) דין **בבנין הבית** - (וכמ"ש הרמב"ם בהל' ביהב"ח פ"א ה"ג) "כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית לה' כו' ואין שם בית לדורי הדורות אלא בירושלים בלבד.. זאת מנוחתי עדי עד" (ב) דין **בקדושת** ירושלים, וכפסק הרמב"ם (שם פ"ו הי"ד-טו) ש"קדושה ראשונה.. קידש.. לשעתן וקידשן לע"ל, לפיכך מקריבין הקרבנות כולן אע"פ שאין שם בית בנוי כו", שמדבריו אלה בפיחמ"מ מובן, שגם "נצחיות קדושתה" היא תוצאה **מהבחירה** בירושלים, אלא שבספר היד מוסיף (בהמשך הענין) טעם לנצחיות הקדושה - "לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטילה", וממשיך דיל"ע בטעם הדבר שבנוגע לקדושת ירושלים לא הביא הרמב"ם את הכתוב "זאת מנוחתי עדי עד" (כמו שהביא בפיחמ"מ שם לענין "נצחיות קדושתה") אלא כותב טעם והסברה "לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטילה" עיי"ש.

ויש להעיר בזה ל"י שיטת ר' חיים בתוס' מגילה י,א, בד"ה ומאי טעמא, וכן בזבחים סא,א, דאפי' למ"ד קדושה ראשונה לא קדשה לע"ל מ"מ לענין במות לכו"ע אין להם היתר אח"כ כסתם משנה זבחים קיב,ב, ובאחרונים הוכיחו דזהו ג"כ שיטת הראב"ד, דהרי בפ"ו בהל' ביהב"ח שם השיג על הרמב"ם וסב"ל לענין קדושת ירושלים והמקדש דלא קדשה לע"ל, ואילו בפ"א לענין איסור במות לא השיג, ומשמע דסב"ל דאסור, ויש

להוסיף בזה ג"כ דבפ"ז הי"ז כתב הרמב"ם דחיוב מורא מקדש הוא גם בזה"ז אעפ"י שחרב (ועיי טורי אבן מגילה כח,א שכתב דדיעה זו בגמ' שם קאי למ"ד דקדשה לע"ל) וגם שם לא השיג הראב"ד כלום ומוכח מזה דסב"ל ג"כ כשיטת ר' חיים שישנם ב' סוגי קדושה: א) קדושה הבאה מצד **בחירה** דזהו"ע נצחי לכו"ע, ואיסור במות נובע מחמת קדושה זו. ב) קדושה מיוחדת לענין הקרבת קרבנות וכו', והפלוגתא דקדשה לע"ל או לא היא רק בקדושה זו, והראב"ד שם סב"ל דקדושה זו להקריב קרבנות וכו' נתבטל בחורבן הבית עיי"ש, אבל בקדושה זו שבא מצד ענין הבחירה לכו"ע לא נתבטל, ולכן לא השיג הראב"ד כלום בנוגע לאיסור הבמות, וכן לא השיג כלום על דין מורא מקדש בזמן הזה, דדין זה דמורא מקדש י"ל שהוא גם מחמת קדושת הבחירה גרידא שהוא מקום שכינה (וראה פנים יפות פי' ויצא דמה שנאמר ויקץ יעקב משנתו וגו' ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה גו' הוא משום דין דמורא דמקדש, דלפ"ז נמצא ג"כ דסב"ל דדין מורא מקדש שייך אפילו בלי קידוש דוד ושלמה להקרבה וכו').

וראה מאירי מגילה י,א, ושבועות טז,ב, שכתב ג"כ שהי' קידוש מיוחד לגבי איסור במות, אף שלשאר דברים לא נתקדש דאין מקריבין אם אין בית, וסב"ל להמאירי דאף דקדושת המקום בטלה זהו רק קדושת המקום להקרבה משא"כ בדין השני והיינו שלא להקריב במקום אחר דין זה נשאר לעד, וראה בכל זה בס' כנסת הראשונים זבחים קז,ב, ובס' תורת הקודש ח"א סי' ב' וח"ב סי' ה' ועוד.

ולפ"ז לכאורה י"ל גם בשיטת הרמב"ם דסב"ל שבבחירה וקדושה ישנם ב' פרטים ובפיהמ"ש איירי הרמב"ם בדין **בחירה** לגבי איסור במות, ועל קדושה זו שמצד בחירה מביא קרא דזאת מנוחתי עדי עד הבא בהמשך לענין הבחירה (תהילים קלב, יג-יד) וזה איירי ים בהלי' ביהב"ח פ"א לגבי איסור לבנות במקום אחר, ועיי' גם רמב"ם הלי' יסודי התורה פ"ט הי"ג לגבי איסור במות שכתב "וירושלים נבחרת לכך" (והא דנקט כאן "כיון שנבנה המקדש" כבר נתבאר זה בלקו"ש חכ"ד פי' ראה א', צו"יין כאן בהערה 20, ועיי' גם בס' תורת הקודש שם דאף דהבחירה היתה בידי דוד מ"מ לא חל שום איסור עד שנבנה

בפועל ומאז לא נתבטל לעולם, וראה גם בסי' ח"י הגר"י על הרמב"ם ע"י פ"א). אבל בפ"ו איירי בהקדושה המיוחדת להקרבת קרבנות כ"ו דעל קדושה זו י"ל דליכא רא"י ממ"ש זאת מנוחתי עדי עד, דאף שהשכינה שורה שם, מ"מ דילמא נתבטל הקדושה המיוחדת להקרבת קרבנות, ולזה מביא הטעם דשכינה אינה בטילה כ"ו דלא שייך בזה שום שינוי, וכן ממ"ש והשמותי את מקדשיכם אעפ"י ששמומין בקדושתן הן עומדין.

ואולי אפשר לומר בזה לפי הביאור שבהשיחה, שישנה קדושה באופן **מקיף**, דבאה ע"י הבחירה מצד למעלה בלבד, וזה אפשר להיות באופן נחצי מצ"ע (וכעין המבואר לעיל מהפנים יפות שכבר בזמן יעקב ה"י דין דמורא מקדש, וראה גם בקרית ספר ה"י ביהב"ח פ"ה דקדושת הר הבית שויא ליה אברהם אבינו שקראו הר, וקדושת העזרה יצחק אבינו שקראו שדה כ"ו וע"י גם בשו"ת חת"ס יו"ד סי' רל"ה דקידוש מקום מצינו באברהם אבינו שאמר אשר יאמר לדורות הבאים בהר ה' יראה עיי"ש וראה לקו"ש ח"ט פ"י ראה ב"י משא"כ הקידוש להקרבת קרבנות כ"ו הוא קידוש באופן **פנימי** גם מצד המקום עצמו, דזה אפשר להיות דוקא מצד **דוד**, וע"ד שנתבאר בסעי' ו'.

≈ ≈ ≈

בחירה בשילה היתה לשם מטרה

ב) בסעי' ג' מבאר דבחירת הקב"ה במקום מסויים יכולה להיות בשני אופנים: א) הבחירה היא כדי לבוא ולהשיג ולהשלים מטרה מסויימת, שבאופן זה מובן שאפשר שהבחירה היא לזמן מסויים, דכאשר נשלמה המטרה שוב אין צורך בבחירת המקום. ב) הבחירה במקום זה היא רצונו ובחירתו בעצם מצ"ע, ולפ"י מבאר ההפרש בין הבחירה בירושלים להבחירה בשילה, דהבחירה בירושלים היא בחירה בעצם, משא"כ הבחירה בשילה היתה לשם מטרה "לשום שמו שם" בחירה התלויה בדבר, ולכן כאשר בטל הדבר דנשלמה המטרה בטלה הבחירה, ובהערה 23 מביא מ"ש "וימאס באוהל יוסף (שילה, פירש"י) ובשבט אפרים **לא בחר**", עיי"ש.

ויש להעיר בענין זה בהמבואר במגילה טז,ב, ויפל על צוארי בנימין ויבך אמר ר"א בכה על בי מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין להחרב, ובנימין בכה על **משכן שילה** שעתיד להיות בחלקו של יוסף ועתיד להחרב, (וראה לקוי"ש ח"י פי ויגש אי) ולכאורה יש להקשות דכיון דהבחירה בשילה היתה מעיקרא רק לשעה בכדי להשיג מטרה כו', ולא היתה מעולם בחירה נצחית, אי"כ איך שייך לומר שבנימין בכה על **חורבן** שילה, כיון שכן נקבע מעיקרא?

ועי' בחיי מהרי"ץ חיות מגילה שם שהקשה כקושיא זו שהרי עפ"י התורה דין שילה להחרב, דעיקר המצוה היא שיבנה ביהמ"ק **בירושלים**, כדאמרין ג' מצוות נצטוו כו' לבנות בית הבחירה ומיד שיבנה המקדש דין במה לו, ואי"כ מה שייך ע"ז בכ"י על ענין שנצטוינו מפי ה'.

ובס' תורת הקודש ח"ב סי' בי תירץ דהן אמת שכן הי' עפ"י התורה דלפני שיבואו אל הנחלה בירושלים יבואו אל המנוחה בשילה, אבל הלא אחר שילה הי' נוב וגבעון, ואם ביטול בחירת שילה הי' רק בשביל בית הבחירה בירושלים, אי"כ הי' צריך שילה להתקיים עד בחירת ירושלים, ולמה היו צריכים לנוב וגבעון, וזהו מה שבכה במה שחרבה לפני בחירת ירושלים, וזהו גם מה שמבואר בגמ' יומא ט,א, מפני מה חרבה שילה מפני שני דברים כו', דהכוונה הוא על משכן שילה (ולא כמ"ש במהרי"ץ חיות שם דקאי על העיר) דלכן נחרבה לפני הזמן וכו'.

עוד יש מתרצים דכדי שיבנה המקדש בירושלים לא הי' משכן שילה צריך "ליחרב", וכמ"ש רש"י בתהילים (עד,ח) עה"פ "שרפו כל מועדי א-ל בארץ" וז"ל: שהרי שרפו כל מועדי א-ל שהיו בארץ, כל בתני ועד שלו, **פלשתים החריבו שילה**, נבוכדנצר החריב בית ראשון וכו' עכ"ל, והלא כדי שתתקיים מצות התורה לבנות את המקדש בירושלים לא הי' צריך שמשכן שילה יחרב, והי' הבית והאבנים מלמטה יכול להישאר במקומו (ואפילו אם היו צריכים להעביר יריעות המשכן למשכן שבנוב, אבל הבית אבנים מלמטה הי' יכול להישאר שם).

ובשו"ת חת"ס או"ח ס"י ל"ב כתב: "דאין ספק אצלי שאסור לנתוך אבן מבמה, לא רק בשעת היתר הבמות אלא אפילו בשער איסור הבמות משנבנה ביהמ"ק נ"ל שאסור לנתוך משם שום דבר, ולכן שלמה המלך השאירם ולא הרסם כלל כו', דפשיטא לי דלאו דנתיצה שייך אף בבמה אפילו בשעת איסור במות שאסור לנתוך אותה הבמה שנבנה בהיתר, ומכ"ש בשעת היתר הבמות" וראה בס' מנחה חריבה סוטה לה,ב, שהביא דברי החת"ס והביא רא"י לדבריו, ונמצא דאם לא ה"י חרב הבית דשילה ה"י נשאר שם הבית שיש עליו קדושה ועוברים עליו בלאו דלא תעשון כו', ולפי"ז מובן הטעם שבכה בנימין על חורבן משכן שילה, דלא נשאר כלום מהקדושה. ולפי כ"ז מובן דאף דהבחירה בשילה ה"י רק לשעה וכו' כנ"ל אין זה סותר להא דמבואר שבכה על חורבן משכן שילה כו' וכנ"ל.

≈ ≈ ≈

בחירה בירושלים ובמלכות בית דוד

ג) בהא דנתבאר בארוכה בהשיחה דבחירה בירושלים ובחירה בדוד הו"ע אחד ואדרבה העיקר הוא הבחירה בדוד דרק ע"ז שייך נצחיות בירושלים, כדאי להעיר גם ממ"ש בשו"ת משאת בנימין (נדפס בראשונה בשנת שצ"ג) ס"י נ"ה (מובא בס' קול יהודא (מהר"י גרשוני ש"י שי"ל ז"ע) ע"י מ"ב, ובס' משנת יעקב על הרמב"ם הל' ברכות פ"ב) וז"ל: ולענין ברכת ירושלים בתפילת י"ח כפי הנוסחא בסידורים שלנו שחותמין בה וכסא דוד מהרה לתוכה תכין בא"י בונה ירושלים, דלכאורה נראה לאו היינו סמוך לחתימה מעין החתימה דמה ענין כסא דוד לבונה ירושלים, ובסידורי הספרדים מהפכין הנוסחא וחותמין וכסא דוד כו' ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם בא"י בונה ירושלים, ולדידהו שפיר הוי סמוך לחתימה מעין החתימה, ובסדר הומב"ם מדלג וכסא דוד מהרה לתוכה תכין. ומ"מ נראה דאין לשבש הנוסחא שבסידורים שלנו משום **דענין דוד וענין בנין ירושלים** הכל ענין אחד, וכן יסד הפייטן ביום הפורים וארגמן ימנם לכונן עיר דוד בא"י בונה ירושלים, וקרא נמי הכי משמע דכתיב בספר מלכים מן היום אשר הוצאתי וגו' פתח קרא לא בחרתי בעיר ומסיים ואבחר

בדוד ש"מ היינו ירושלים היינו דוד הכל אחד עכ"ל וממשיך לבאר הטעם בזה מהזוהר (המובא בהשיחה) דלא בחרתי בעיר עד דאסתכלנא בדוד למהוי רעיא על ישראל כוי ומעתיק כל לשון הזוהר עיי"ש, ועיי' :ם בב"ח טור או"ח סי' קי"ח מה שהאריך בזה, (וראה גם בגליון הקודם מהגרי"ז בענין זה) וכל זה מתאים לפי המבואר בהשיחה, אלא דבהשיחה ניתוסף ביאור חדש בזה דהנצחיות בירושלים אפשר להיות רק מצד דוד, ולכן הם דבר אחד.

ולפי"ז לכאורה יש מקום לבאר דבברכת המזון בברכת רחם, מזכירים תחילה אודות "על ירושלים עירך כוי" ואח"כ "על מלכות בית דוד משיחך" אבל ביעלה ויבוא מזכירים תחילה "זכרון משיח בן דוד עבדך" ואח"כ "וזכרון ירושלים עיר קדשך", ואפ"ל דברכת רחם נתקן בתחילה על **ירושלים** עיי' דוד המלך כדאיתא בברכות מח,ב, אלא דעיי' אמרינן דכיון "שאין נחמה גמורה אלא בחזרת מלכות בית דוד" (לשון הרמב"ם בהלי ברכות כמובא בהערה 6) (ולפי השיחה י"ל הפיי הוא דבלי מלכות בית דוד אי"ז נחמה גמורה דאין בזה ענין הנצחיות) לכן מוסיפין אח"כ בנוגע למלכות בית דוד, אבל עיקר הברכה נתתקן עיי' דוד מצד ירושלים, משא"כ ביעלה ויבוא מזכירים תחילה העיקר שהו"ע דמלכות בית דוד, [דרק עיי' שיך נצחיות בירושלים], ואח"כ מזכירים אודות ירושלים.

ח ס י ד ו ת

הערות ב"שרש מצות התפלה" לאדמו"ר הצ"צ

הרב אליהו מטוסוב
 ≈ חושב השכונה ≈

להלן ציונים אחדים, ע"ד "שרש מצות התפלה" אשר בס' דרמ"צ לאדמו"ר הצ"צ.

בספר התולדות כ"ק אדמו"ר מהר"ש (ע" 9, ובספה"ת - גליצנשטיין ע" 29) מובא (בשם כ"ק אדמו"ר מהר"ש) וז"ל: באותו חורף נתן לי אבי הרב-ה"צמח צדק"י הביכל "שרש מצות התפלה" בכתב יד קדשו למוד לפני הבר מצוה, ואני העתקתי אותו לעצמי בכתב ידי . . את הדרוש "שרש מצות התפלה" - ממשיך הרבי מהר"ש לספר - כתב אבי . . ורבנו הזקן ראה אותו ונהנה ממנו מאד. פעם אחת קרא רבינו הזקן את אמי וצוה עלי להביא לו איזה קונטרסים ממה שאבי כותב לעצמו. אמי לא ידעה איזה מהקונטרסים להביא, כי היו הרבה חבילות כתבים וכשראתה קובץ אחד מרובה בקונטרסים הביאה והי' זה הדרוש "שרש מצות התפלה". אז קרא רבנו הזקן את אחיו רבי יהודה ליב ואת החסיד ר' פנחס רייזעס, ואמר להם שעליו לברך ברכת שהחיינו ורוצה שהם יענו אמן ועל פי שנים עדים יקום דבר ה' . . ויספר להם מהדרוש "שרש מצות התפלה" שראה, ועמד וברך ברכת שהחיינו בשם ומלכות וענו אמן. ע"כ.

ובס' אגרות קודש של כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ ני"ע ח"ב (ס"ע שכב ואילך) ז"ל: ובשנה ההיא לערך (תקס"ו) מתחיל הצי"צ ללקט ולאסוף מאמרי רבינו הגדול ני"ע. ומקובל אצלנו אשר הדרוש שרש מצות התפלה ובכלל ספר המצות שלו ראה רבינו הגדול (ונומצאים עדיין אצל מי שהוא בכ"י"ק הצי"צ והגהות רבינו הגדול). ובכל אופן נכתבו בחיי רבינו הגדול וראה אותם בעצמו (ומכבוד אמי מורתי זקנתי הרבנית ני"ע שמעתי פ"א ששמעה מחמותה, שרבינו הגדול קרא אותה פ"א ובקש ממנה שתביא לו בחשאי הכתבים של אישה הצי"צ. וכן עשתה וכשנדע אח"כ אל הצי"צ הקפיד עלי מאד עבור זה. ונתעורר אצלו ספק אם רשאי לדור עמה (שנזרק מפיו הביטוי שלא ימחול לה לעולם). והי' ד"ת אצל רבינו הגדול, שפלפל עמו בזה כשתי שעות ונתחדשו חיי תורה מזה, וסיים הצי"צ שיכולים לצרף להיתר, מה שעייז גרמה שרבינו הגדול יפלפל עמו בד"ת כשתי שעות, שהי' עושה הרבה דברים לכתחילה כדי להביא לידי כך). ע"כ.

וברשימה אחרת מ"כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ ני"ע נמצא בזה"ל: "שרש מצות התפלה של הוד כ"ק אדמו"ר אדמו"ר הרה"ק צמח-צדק

זצוקללהייה נבגי"מ זי"ע, אשר הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק נתנו בתור מתנה להוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקללהייה זי"ע ביום ה' אמור י"ל"ג בעומר" י"ח אייר תרל"ג, ללמדו קודם הבר מצוה. כמבואר ברשימותי מעניני ההכנות לבר מצוה של הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק - תר"ו - ושל הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק - תרל"ד - זצלה"ה נבגי"מ זי"ע. ע"כ.

ובתולדות כ"ק אדחצי"צ, מכ"ק אדמו"ר שליט"א, שנדפסו בסוף הדרמ"צ (רה, א) ז"ל: בשנת תקס"ז, ע"פ סיבה, בא ליד רבנו הזקן שרש מצות התפלה (כנראה מהדו"ק) של הצ"צ והוטב בעיניו. בזמן ההוא עשה רבנו קביעות נוספת ללמוד אתו נגלה ודא"ח כו', ע"כ.

≈ ≈ ≈

בשרש מצות התפלה שם (דף קיח, א) ז"ל:

"וזה מה שאמר הרב הגדול רבי שמשון דקינן ז"ל שהזכרת למעלה אני ממתפלל לדעת זה התינוק כלומר להוציא מלב המקובלים שמתפללים לספירות כו"':

ר"ש מקינן הוא בעהמ"ח סי' כריתות, והוא מתקופת בעלי התוס' האחרונים. והובאו דבריו גם בשו"ת מהרש"ל סי' צ"ח: מה יפה כוחו של רבי שמשון מקינן אחר שלמד סתרי הקבלה אמר שהיה מתפלל כתינוק בן יומו. ע"כ.

ובס' כתונת פסים (לבעהמ"ח תולדות יעקב יוסף, דף מ"ג ע"ב - הובא בס' הבעש"ט עה"ת פי' נח סקל"ד, ז"ל: "שמעתי ממורי כי ר' נחוניא בן הקנה אחר שידע כל הכוונות הי' מתפלל כתינוק בן יומו וכו' וביאר מורי כו"י, וע"ש הביאור (והביאור שם לכאורה אינו שייך לנדו"ד, ובס' בעש"ט עה"ת מציין המו"ל שאולי נתחלף להמדפיס "ר"י בן הקנה" במקום "ר"ש דקינן").

ובאוה"ת ואתחנן שם עי' שעזי כותב על מ"ש הריב"ש הלא טוב להתפלל סתם כו' י"וש להשיב על דבריו מהמדרש תילים סס"י

21. - יום מלכינו י"א ניסן - תהא שנת נסים -

צ"א ע"פ כי ידע שמי זז"ל אמר ריב"ל בשם רפב"י מפני מה מתפללים ישראל בעוה"ז ואין נענין ע"י שאינם יודעים לצנון בשם מפורש אבל לעת"ל הקב"ה מודיען כמ"ש למען ידע עמי שמי באותה שעה הן מתפללין ונענין שנאי יקראני ואענהו עכ"ל ומשמע להדיא היפך דבריו. ע"כ באוה"ת ע"ש. וכן מקשה באוה"ת שם ס"ע רל ומציין ג"כ לסי' עבוה"ק ח"ב פ"ג שמשיג על תשוי הריב"ש.

ובאוה"ת נ"ך עי' תנב כותב "בענין לימוד פנימי התורה וענין ע"ס, דלכאורה קשה כמ"ש הריב"ש סי' קנ"ז מי מכניסנו בכל זה כו' הרי יוכל לטעות ח"ו, ובפרט בענין ע"ס שהרי הוא לבדו הוא וא"כ מהו ענין הספירות אלא שהם רק כגרזן ביד החוצב בו וא"כ מי מכניסנו בכ"ז, אך ע"ז הוא התירוץ כי ישרים דרכי הוי' צדיקים ילכו בס' ולכן אין לחוש כו'. ע"כ.

ובסה"מ באתי לגני עי' קלז מביא מאמר הר"ש מקינון "לדעת התינוק אני מתפלל" לגבי אמיתית ענין אליו ולא למדותיו שהתפילה היא לעצמות כו' ע"ש.

וברשימת "ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א לאנ"ש שברכו אותו, י"א ניסן תשמ"ה, לאחרי תפילת ערבית", ז"ל:

"דער גילוי דלעתיד כו' וועט זיין מובן אויך פאר "דעת זה התינוק". וביחד עם זה וועט אין אים נמשך ווערן דער גילוי העצמות דלעתיד. וואס דאס ווערט אויפגעטאן דורך דער עבודה מעין זה בזמן הזה, אז פון דער עבודת התפלה באופן של תכלית הקטנות, "אני מתפלל לדעת זה התינוק", קומט מען דערנאך צו דער אהבה פון "ועמד לא חפצתי בארץ", "איך וויל מערניט אז דך אליין", כלשון פון דעם אלטן רבין בדיקותו - וואס דער אלטער רבי האט געגעבן כח און האט ממשיך געווען דאס זאל זיין בכוחו ויכולתו של כל אר' ואחד מההולכים בדרכיו כו".

ובהערות שם בשוה"ג (העי' 35) כותב ע"ז:

"ומזה שהצ"צ הביא ב' ענינים אלו (התפילה לדעת התינוק והדביקות דאדה"ז) באותו דרוש (שרש מצות התפלה), מובן שיש שייכות ביניהם, כבפנים. ויומתק ע"פ המבואר בכ"מ (תו"א יד, ב. ועוד) ש"המאור הוא בהתגלות ולכן אפילו תינוקות יודעים שיש שם אלוקה מצוי כו' אף שאין בהם השגה ותפיסה איך ומה לפי שאין בהם גילוי האור שמ"מ המאור עצמו הוא נמצא למטה כמו למעלה", וכן הוא בתפילת התינוק, שכוונתו היא לעצמותו יתי בלבד (אליו ולא למדותיו), "דיך אליין" - כי אינו יודע ע"ד מציאות הספירות וגילויים וכו"ו עכלה"ק.

~~~~~

המשכת החסד והמשכה דמים

הרב שלום חאריטאנאוו

≈ משפיע בישיבה ≈

בקונטרס ב' ניסן ש.ז. ס"ה מבואר ההפרש בין המשכה דחסד להמשכה דמים, דהמשכה מלמעלמ"ט שבחסד היא באופן שהמעלה תופס מקום, וכמו ההשפעה של איש החסד, דבזה שהוא משפיע לזולתו (המשכה למטה) נרגש החסד **דהמשפיע**. משא"כ המשכה שמלמעלה למטה דמים הוא באופן שהם מניחין מקום גבוה והולכין (דוקא) למקום נמוך.

ולהעיר משיחת ו' תשרי תשל"ד, בענין מה שמים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, דטבע המים הוא, לא שמחפש לרכוש ולהראות את מציאותו אז ער קען קריכן אויף א גלייכע וואנט צי אויף א קרומע וואנט צי אויף א גרויסן בארג וכו'), אלא שטבע המים הוא שמחפש אולי יש מקום שנמוך ממנו שיכול לפעול בזה משהו, ושם המים יורדים. והיינו, לא שמחפש הנאת עצמו, אלא שמחפש לפעול משהו, בזה שנמוך ממנו, בבחי' מקבל. ע"כ.

ואולי י"ל שבדקות גם איש החסד, כיון שזה תלוי בהרגש החסד שלו, הי"ז בא בהמניח להנאה שלו; משא"כ ענין המים שהעיקר הוא מקבל ההשפעה.

יחוד נפלא ע"י לימוד התורה

הרב יוסף נמס
≈ כולל אברכים ≈
שע"י מזכירות כ"ק אדמו"ר שליט"א

במכתב הנדפס בלקוטי ביאורים לספר התניא פרק ה', כותב כ"ק אד"ש:

ומה שהעיר בתניא רפ"ה שכתוב שם: "השכל תופס את המושכל ומקיפו ומלוּבש בתוך השכל שהשיגו" - דלכאורה כיון שהשכל תופס **במילא** מובן דהמושכל נתפס, ומאי קמ"ל.

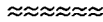
והנה מאמר דא"ח המבאר זאת איני יודע לעייע, ומה שנלפע"ד: (א) גם אם לא הי"י בזה כל חידוש נוסף כותבו **בפירוש** כי גם זה נצרך להמסקנא שזהו יחוד נפלא כו'. (ב) בלימוד התורה זהו באמת חידוש **גדול למאד**, דגם הלומד שלא לשמה ואפילו זה שעליו נאמר ולרשע אמר אלקי"י מה לך לספר חקי ונעשית לו סם המות, הנה בכ"ז אם רק שכלו תופס כו' הרי המושכל נתפס כו' ונעשה דם ובשר כבשרו. ולהעיר ג"כ מהל' ת"ת לאדח"ז פ"ד הי"ג עכ"ל.

והנה בסוף הפרק איתא: "והתורה היא בחי' מזון לאלו שעסקו בה לשמה" שכדי שוהתאחדות עם התורה יתקיים, צריכים לימוד לשמה דווקא.

[**ויש** להעיר מלי המכתב "נעשה דם ובשר כבשרו" - דידוע הביאור בפרק זה (מיוסד על לקו"ת פ' בהר ד"ה כי תבוא) שמדבר כאן בשתי מעלות בלימוד התורה, (1) שתופס המושכל ונתאחד אתו ביחוד נפלא, שזהו מעלת התורה על המצות, (2)

שתורה היא בחי' מזון, כמו שהמזון לא רק שנכנס בתוך הגוף, אלא נהפך שם להיות דם ובשר כבשרו ומחי' הגוף, כך בידיעת התורה שלא רק שניזכר בשכלו (שזהו ע"ד להכניסו בקרבן) אלא "מתאחדת עמו והיו לאחדים נעשה מזון לנפש וחיים בקרבה" ולכאוי בהמשך לדרגא זו כותב שצ"ל לשמה "והתורה היא המזון (בגי'ע) לנשמות שעסקו בתורה לשמה" - ובהמכתב מדייק, שגם כשלומד שלא לשמה נעשה דם ובשר כבשרו, שזוהי דרגא הב' בהתאחדות האדם עם תורה?]

ולכאוי יש לחלק, **שבעה"ז**, הרי ע"י התורה נעשה תפיסה בהקב"ה, והוי מזון לנפש, גם כשלומד שלא לשמה, וזה שאדה"ז מביא מע"ח שתורה היא מזון לנשמות שעסקו לשמה הוא, כיון שמדובר שם בגן עדן, וקבלת שכר בעולם **האמת**, וכו' ועדיין צריך הסברה.

יתודא עילאה ויתודא תתאה

הת' מיכאל חנוך גאלאמב
~ תות"ל 770 ~

בקונטרס בי ניסן ד"ה ויקרא אל משה גוי בסעי' גי מבאר שבירור הנה"ב הוא ע"י בחינת ב"ן דנפש האלקית, ב"ן בגימטריא בהמה, והכח לזה הוא ע"י בחי' מ"ה דנפש האלקית, מ"ה בגימט' אדם וכו' ע"ש.

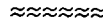
וב"ש שבירור נעשה ע"י בחי' ב"ן דנפה"א ציין בהערה 26, לסה"מ עת"ר עי' יד ושם מבואר שבירור דהנה"ב היא דוקא ע"י האהווי"ר שבחיצוניות הלב, שזהו ענין ב"ן דנפה"א.

ומה שממשיך בהמאמר שלנו (דבי ניסן) שהכח לזה הוא ע"י בחי' מ"ה של נפש האלקית אינו מסה"מ עת"ר שם.

והנה בסה"מ עתי"ר לפני"ז קצת (עי' ג) מבאר שהעבודה של נפה"א הוא ההתבוננות בה' אחד, יחו"ע, והעבודה השייך לנה"ב הוא ההתבוננות בברוך שם יחו"ת.

ועפ"ז הי' אפשר להעיר ממשנית בקונטרס עץ החיים (מיוסד עמ"ש בתו"א ד"ה בחודש השלישי) דאעפ"י שהעבודה דיחו"ע אמיתית שייכים אלי' רק מועטים, מ"מ בהכרח שכאו"א ישתדל בזה (ועכ"פ יהי' זה אצלו באמת לפי שעה), כי עי"ז יוכל להיות עבודתו (הרגילה) שבבחי' יחו"ת באמיתית ובשלימות ובלי יחו"ע א"א שתהי' עבודתו בבחי' יחו"ת באמיתית וכו' וכמו שנתבאר שם בארוכה.

וע"פ הנו"ל שיחו"ע הוא בחי' מ"ה דנפה"א הי' אפ"ל שזהו ע"ד הנתי' כאן שדוקא עי"י בחי' מ"ה דנפה"א ישנו הכח לבחי' בי"ן של נפה"א לברר הנה"ב כו'.

פני אדם שבמרכבה

הח' משה שם טוב
≈ תלמיד בישיבה ≈

בד"ה כנשר יעיר קנו וגוי תשכ"ט (סה"מ מלוקט ח"א ע' פג) מבאר ג' הקוין שבהמרכבה (חגי"ת). פני ארי' אל הימין. פני שור מהשמאל. ופני נשר באמצע). **ומשמיט** (הביאור ב)פני **אדם**, ועד"ז הוא בכ"מ, וצריך להבין הטעם על זה.

והנה קושיא כעין זו (שלפעמים מבואר שיש ג' קוין בהמרכבה ולפעמים מבואר שיש די') נמצא בסה"מ תקס"ח (עמוד תצט). ונקודת הביאור שם הוא, שזה תלוי בירידת המלכות (לבי"ע) ובעליית המלכות (באצילות). וז"ל: "וכאשר המלי' מסתתרת בבי"ע אזי נקרא מלך על עם, והוא בחי' המרכבה דבריאה שנקרא כסא הכבוד, והן ד' **מדריגות** דפני ארי' וכו', ושרש עינים הוא ד' מדריגות חגי"ת, ויסוד הוא מדרי', הרביעית והוא פני נשר. . אבל בעליית המלי' באצ"י אזי בחי' היסוד

שבמרכבה עולה עמה למעלה. ונשאר למטה רק ג' מדריגות חגיית וכו'. עכ"ל. (עי' שם הטעם ע"ז).

אבל ביאור זה אינו שייך לדי"ה כנשר הנ"ל, כי עפ"י המבואר בסי' תקס"ח הנ"ל, הנה ג' הקוין (שישנם בהמרכבה בעת עליית המל') הם פני אדם, אר"י ושור, ומשמיט בחי' פני נשר (כי זהו בחי' היסוד שעולה למעלה כמבוי' שם), משא"כ בדי"ה כנשר הרי מבאר בחי' פני נשר, ומשמיט בחי' פני אדם.

ואולי י"ל עפ"י המבוי' בסי' תקס"ב (עמוד ע"ר) שבד' חיות המרכבה ישנם (כעין) ב' סוגים - פני אר"י, שור, ונשר הם "עיוגולים פרטיים", משא"כ פני אדם הוא "עיוגול כללי", וכמ"ש בפני אדם לארבעתן, ופני אדם להיותו עיוגול כללי הרי הוא כולל העיוגולים פרטיים הנ"ל. (עיי"ש ביאור הדברים, ומסביר לפי"ז למה האדם הולך בקומה זקופה משא"כ הבע"ח).

וי"ל שכשמונים ד' חיות המרכבה הכוונה הוא להגי' עיוגולים פרטיים עם העיוגול הכללי דפני אדם, ולפעמים מונים רק ג' מדריגות חגיית (אר"י שור ונשר), כי מונים רק העיוגולים הפרטיים ולא העיוגול הכללי דפני אדם, ועפ"י אופן זה מדבר בדי"ה כנשר ובשאר המקומות כיו"ב.

עוד י"ל, דהנה בדי"ה ויקרא אל משה וגוי' תשל"ב (קוני' ב' ניסן ש.ז.) אות ד' אומר: "ועפ"י יש לקשר זה עם מה דאיתא בתיקוני' זהר שג' התפלות שחרית מנחה וערבית הם כנגד אר"י שור ונשר, וענין אדם כי יקריב דא אורייתא . . . וי"ל הביאור בזה, דזה שתפלות הם כנגד קרבנות הוא כנגד הקרבנות עצמם . . . וענין אדם כי יקריב דא אורייתא הוא הכח דישראל להקריב קרבנות לריותם בחי' אדם, דביקות דאורות שנעשית ע"י עסק התורה", עיי"ש.

נמצא שבד' חיות המרכבה, פני אר"י שור ונשר שייכים לבחי' הכלים (ודביקותם באלקות הוא כעין הדביקות דכלים וכו'), ופני אדם שייך לבחי' האורות (ודביקותו באלקות הוא כעין הדביקות דאור - דביקות עצמי וכו').

ולפי"ז יובן מה שבכמה מאמרים מזכירים (ומבארים) רק הגי בחי אריי שור ונשר, ומשמיטים בחי פני אדם, כי בחי פני אדם הוא (כעין) סוג אחר ולמעלה הרבה משאר הבחינות, וריחוקם הוא ריחוק עצום כריחוק האורות מהכלים וכו'.

אתה הוא הוי' לבדך

הרב יוסף יצחק גוראריי
~ אוק פארק מישיגען ~

בד"ה וחזקת והיית לאיש תשכ"ח (קוני י"ט תמוז תשמ"ט) מבאר באות ב' הפסוק "אתה הוא הוי' לבדך אתה עשית את השמים גוי ואתה מחי את כולם, שהם גי מדריגות. אתה הוא הוי' לבדך קאי על אוא"ס שלפני הצמצום (ומפרט בזה גי ענינים, אתה הוא והוי'. אתה הוא עצמות המאור. . הוא והוי' הם ב' מדריגות בהאור, עצם האור (הוא) והתפשטות האור (הוי')) . . אתה עשית את השמים גוי הוא האור כמו שנעשה מקור להתהוות העולמות. . ואתה מחי את כולם הוא הקו שעל ידו נמשך חיות לעולמות, לאחרי שנתהוו וכו'".

וממשיך שם בסוף אות ג': "ועפ"ז יש לבאר שגי הענינים שבהפסוק (אתה הוא הוי' לבדך, אתה עשית את השמים, ואתה מחי את כולם) שמתחילים בתיבת אתה, שאתה מורה על העצמות, הם גי אופנים בגילוי העצמות. אתה הוא הוי' לבדך, הוא גילוי הא"ס והבליג דהעצמות, שהוא נמצא בכל מקום ושאיין מציאות חוץ ממנו - אתה הוא הוי' לבדך. אתה עשית את השמים וגוי, הוא גילוי הגבול שבעצמות (היכולת שלא להאיר), ולמעלה יותר - הענין דמציאותו מעצמותו, כידוע שהתהוות היש (עשית את השמים גוי) הוא רק בכח העצמות שמציאותו מעצמותו. ואתה מחי את כולם הוא גילוי הפשיטות דהעצמות שאינו מוגדר בהגדרים דגילוי והעלם ולכן הוא מתבר שניהם כאחד", עכ"ל.

כלומר שאע"פ שכל הדרגות הנ"ל הם (לכאוף) דרגות ועניינים פרטיים (שכל אחד מוגדר בגדרו ומצוייר בענינו), אעפ"כ יש בהם ענין עצמי ואמיתי שענינו הוא שהוא גילוי **העצמות**. וי"ל הביאור בזה, ובהקדים דהנה בד"ה קדש ישראל להוי' רס"ח (בהמשך יו"ט של ר"ה רס"ו) מבואר שיש באוא"ס שלפני הצמצום ג' מדריגות: עצם האור, התפשטות האור, ובהתפשטות האור גופא ב' מדריגות כו', והכל בעצמותו עדיין וכו'. עייש באריכות ובכ"מ, ויש להבין מהו ענין "עצם האור".

וי"ל בזה, אלקות הוא בל"ג עצמי ואמיתי, ולכן התפשטותו הוא ג"כ בל"ג. ועוד יותר, ההתפשטות הוא הוא העצמי ממש. שבמה שהוא מוגבל, יש עצם והתפשטות בדרך התחלקות, אבל התפשטות הבל"ג של העצמי, הכל בבחי' העצמי ממש. כלוי אין שני עניינים עצם והתפשטות, כי אם ההתפשטות הוא הבל"ג והעצמיות של העצם, והכל בבחי' העצמי ממש. וזהו ענין **עצם האור**. (ולכן אין באמת דוגמא מאור ומאור שלמטה על ענין עצם האור למעלה, רק דרך משל רחוק לגמרי).

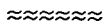
ולהיות שגדר הגילוי באלקות הוא א"ס ובל"ג (וכמבואר בד"ה אדם כי יקריב רס"ו בענין אוא"ס למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, וכמ"ש שם הלשון "שבכל מקום יהי הגילוי בבחי' א"ס להתפשטותו"), בא גם בהתפשטות, כלוי התפשטות וזיו מן העצם האור, ובהתפשטות זו לא נגלה כלל מה שהוא עצם האור, שכל עצם בלתי מתגלה, שלא יבוא בגילוי מה שהוא העצמי, והגילוי הוא רק זיו לבד ואין בו כלל מן העצם. ולמעלה ריחוק זה (כלוי ריחוק הזיו מן העצם האור) הוא ריחוק בל"ג (משא"כ למטה שההתפשטות מוגבלת כנ"ל, הרי זה ריחוק ערכי).

אבל באמת גם אור זה, כלוי התפשטות האור והזיו, הוא מיוחד ביחוד עצמי בהעצם האור, כי עצם האור נושא (טראגט אויס) גם ענין זה, שיכול להתפשט בבחי' בל"ג בהתפשטות ממש, וע"כ יש גם התפשטות בדרך אור וזיו, והכל בבחי' אור אחד יחיד ממש. ומה שמתחלק לבחי' עצם והתפשטות, באמת התחלקות זו הוא רק בהגילוי, שככה הוא ענין הגילוי שבא באור וגילוי בדרך עצם והתפשטות, והכל הוא יחיד ממש בבל"ג אמיתי. וי"ל

שזהו פירוש ענין ניצם האור, כלוי העצם והאמת של כללות ענין האור וגדר הגילוי (כולל גם ההתפשטות והזיו), שאמיתתו הוא התפשטותו הבל"ג של העצמי.

וזהו הפירוש בענין אתה הוא הוי לבדך וגוי, שכל הדרגות והגילויים (ועפ"י המבואר בד"ה וחזקת הנ"ל הרי"ז כולל עד אור הקו הנמשך למטה מטה וכו') הכל הוא בבחי' לבדך, הוא לבדו הוא, כי באמת ובעצם אינם "דרגא" (פרטית), אלא הביטוי של הבל"ג והעצמיות של העצם.

ולהיות שכל הדרגות והגילויים הם בעצם ובאמיתיות התפשטותו הבל"ג של העצם, לכן הם מבטאים (דריקן אויס) עצמותו של העצם (כל אחד לפי ענינו וכו') וכנ"ל במאמר הנ"ל סוף אות גי שמועתק לעיל.

השייכות דתורה למים

הת' אלקנה פינחס שמוטקיין
≈ אהלי י"צ ליובאוויטש ≈
דיטרויט, מישיגן

בד"ה ויקרא אל משה וגוי תשליב (קוני ב' ניסן ש.ז.) אומר באות ו': ועפ"י יש לבאר מ"ש בתניא לאחרי שאומר שצמצם הקב"ה רצונו וחכמתו והורידם למטה, שלכן נמשלה התורה למים, כי מה מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך כך התורה ירדה ממקום כבודה שהיא רצונו וחכמתו ית' דלית מח' תפיסא ביי כלל, ומשם נטעה וירדה עד שנתלבשה בדברים גשמיים ועניני עוה"ז. ויש לומר הכוונה בזה דכמו שמים, זה שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך הוא לפי שגם כשהיו במקום גבוה אין להם שייכות להמקום (הגבוה) שנמצאו שם, ואדרבה זה **שבטבעם** הם נמשכים למקום נמוך דוקא מורה על שייכותן דהמים (גם בהיות במקום גבוה) למקום נמוך, כמו"כ הוא בתורה וכו"ו. וממשך: "ויש להוסיף, דזהו מה שאומר בתניא שם בסוף הפרק, דמ"ש וימינו תחבקני קאי על התורה שהיא

בחיי חסד ומים, שמדייק חסד ומים הוא, כי ההמשכה מלמעלה למטה שבחסד הוא באופן שהמעלה תופס מקום. וכמו ההשפעה של איש החסד, דבזה שהוא משפיע לזולתו (המשכה למטה) נרגש החסד **דהמשפיע**, משא"כ ההמשכה מלמעלה למטה דמים היא באופן שהם מניחין מקום הגבוה והולכין (דוקא) למקום נמוך וכו'".

ולכאוי' צריך להבין, הרי (גם) ענין הב' הנ"ל הוא חלק ממשל המים שכבר אמרו רביה"ז באמצע הפרק, ולמה צריך לכתוב **עוה"פ** "שהיא בחיי חסד ומים"?

ויש לומר בזה, דהנה ענין הב' הוא ענין שונה ואחר מכמו האי' (וכמו שאומר הלשון בהמאמר "ויש להוסיף"). שבענין האי' עיקר ההדגשה הוא שמקומם האמיתי של המים הוא למטה דוקא, "זה שבטבעם הם נמשכים למקום נמוך דוקא מורה על שייכותן דהמים להמקום הנמוך". ובענין הב' עיקר ההדגשה הוא, שזה לא כמו "ההשפעה של איש החסד דבזה שהוא משפיע לזולתו נרגש החסד **דהמשפיע**". כלוי' שגם לאחרי הידיעה שמקומם האמיתי של המים הוא למטה דוקא, עדיין יש מקום לטעות שביחד עם זה "המעלה תופס מקום", כלוי' גם בהשפעת החסד, הרי עיקר מקומה של ההשפעה הוא למטה, שהרי זהו כל ענין ההשפעה, שיומשך השפע למטה מהמשפיע, אבל בבוא השפע למטה, אף שזהו "מקומה" ותכליתה, נרגש בזה שזהו **השפעתו של המשפיע** - ה"מעלה" (שנמשך למטה). והיה מקום לומר שכן הוא גם בהמשכת התורה למטה, שעם היות שעיקר מקומה הוה למטה ולא למעלה, וזהו תכליתה וענינה, אעפ"כ (נרגשת בה ש)זהו ענין של "מעלה" שירד ונמשך למטה, **וע"ז בא ענין הב' הנ"ל** לומר שאין זה כן, אלא "שמניחין מקום הגבוה" וכו' כמבוי' בהמאמר.

ולפי"ז יש לתרץ קושיא הנ"ל, שאם היה רביה"ז אומר המשל דמים רק פעם אחת (באמצע הפרק), עדיין היה מקום לטעות הנ"ל, ולכן מדגיש השייכות דתורה למים **עוה"פ**, להוסיף ג"כ השלילה הנ"ל. ובפרט שמזכיר שם השייכות דתורה **לחסד** (עי' בהערה 46), ולכן באם לא היה מוסיף עוה"פ השייכות למים, הייתי אומר שיש בתורה הן ענין המים (ששייכים למקום הנמוך דוקא וכו'), והן ענין החסד (שביחד עם זה אינן "מניחין

מקום (ה) גבוהי), ולכן מוסיף עוה"פ השייכות דתורה למים להוסיף גם שלילה הבי כנייל

א ג ר ו ת ק ו ד ש

פסח שני

הרב חנא ראובן וויטקעס
≈ לונדון אנגלי' ≈

באגרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א ח"יב ע' שני"ב כתב שמנהגנו לאכול מצה בסעודת יום י"ד באייר, ומביא דכן איתא גם בכמה מקומות, וממשיך דצ"ע הלא אכילת פ"ש הוא בליל ט"ו אייר, ואח"כ מביא בזה דאף דאכילת פ"ש היי בליל ט"ו מ"מ ההקרבה היי ביום ועיקר הוא ההתחלה, עיי"ש.

והנה בנוגע לזה שאין אומרים תחנון בפסח שני, ישנם דסב"ל שאין אומרים תחנון גם ביום ט"ו אייר, וטעמם כיון דאכילת קרבן פסח היתה בליל ט"ו, וראה בסי' נימוקי או"ח סי' קל"ו סעי' י', אבל בשיחת ש"פ בהוי"ב תשמ"ג שלל כ"ק אדמו"ר שליט"א דיעה זו לגמרי, משום דאכילת ק"פ בליל ט"ו אינו משום יום ט"ו, אלא משום שהוא יום י"ד, דהלא בקדשים הלילה הולך אחר היום, ולענין אכילת קדשים היי נחשב ליום י"ד, וכמו בכל הקרבנות הנקרבות ביום שנאכלים ביום הקרבתו וגם בלילה, דהלילה בא בהמשך להיום, וכן הוא גם באכילת קרבן פסח, ואדרבה ביום ט"ו הרי אסור לאכול, במילא אין שום טעם שלא לומר תחנון ביום ט"ו.

ולפי שיחה זו יש לתרץ גם הצ"ע בהאג"ק הני"ל, דמכיון דכל האכילה של הקרבן בלילה באה משום יום י"ד, לכן גם אכילת מצה שהיא זכר לקרבן פסח הוא ביום, כיון שהעיקר הוא יום י"ד.

והנה בסי שער ישכר הביא מ"ש במחברת הקודש (מתלמידי האריז"ל) שאומרים תחנון ביום ט"ו, דאף שיש בו אכילת פסח, מ"מ פסקינן דאכילת פסחים לא מעכבא, ולכן לא מסתבר לעשות יו"ט משום אכילת הקרבן עיי"ש.

[ויש להעיר בדבריו במה שפסק הרמב"ם הלי ק"פ פ"ד הי"ב דאם בשר הפסח נטמא לפני זריקת הדם ובמילא אי אפשר לאכול הבשר מחמת טומאתו, לא יזרוק את הדם, דאין הפסח באה אלא לאכילה, וכיון דכאן לא שייך אכילה אי"ז הקרבה כלל, וחייב להביא פסח שני, ובכס"מ שם כתב דפסק כחכמים (פסחים עח,ב) ולא כרבי נתן, דלרי נתן אם זרק הורצה דאכילה לא מעכבא, ולפ"י צ"ע איך כתב המחברת הקודש דאכילה לא מעכבא?

ויש לתרץ בפשטות כי בפ"ג הי"ד שם פסק הרמב"ם דחבורה שאבד פסחה ואמרו לאחר שישחוט קרבן אחר ואח"כ מצאו הראשון ואינו ידוע איזה מהם נשחט ראשון אסורים לאכול הקרבן, דיש ספק על איזה מהם הי' המינוי ובאיזה לא הי' המינוי, ומסיים שם דמ"מ אין חייבים לעשות פסח שני, והקשה הלח"מ שם דזה סותר למ"ש בפ"ד כנ"ל דכאן פסק דאף דאינם יכולים לאכול קרבנם מ"מ פטורים מלעשות פסח שני דאכילה לא מעכבא, ושם פסק דאכילה מעכבא? ותירץ דשיטת הרמב"ם היא דבעת ההקרבה בעינן שיהי' ראוי לאכול, ולכן בהדין דנטמא הבשר, כיון שנטמא לפני זריקה, נמצא דאז בעת הזריקה כבר אינם ראויים לאכילה וזה בודאי מעכב, אבל אם בעת ההקרבה דהיינו הזריקה ראוי לאכילה כגון בחבורה שאבד פסחה דבעת שנשחט הראשון בודאי היו ראויים לאכול אלא דאח"כ אין יודעים איזהו הראשון, אף דבפועל אח"כ אינם יכולים לאכול מ"מ אכילה לא מעכבא י"י"ש, וכן תירץ ג"כ ר"א בן הרמב"ם, ועיי לקו"ש חט"ז פי' בא ע"י 103 ובהערה 16, ולפ"י שפיר מובן מ"ש במחברת הקודש דאכילה לא מעכבא, היינו דסוף סוף שייך לצאת קרבן פסח בלי אכילה אם רק בתחילה בעת ההקרבה הי' ראוי לזה].

אלא דצריך ביאור בענין זה, דמהשיחה יוצא דאפילו אם אכילת פסחים מעכבא אין זה טעם שלא לומר תחנון ביום ט"ו כנ"ל,

משא"כ לפי המחברת הקודש משמע דאילו היי הדין דאכילת פסחים מעכבא שפיר לא היו אומרים תחנון ביום ט"ו?

ונראה לומר בזה, דהנה לעיל נתבאר דקרבת פסח היא חובת י"ד ואכילתו בלילה היא מדין דבקדשים הלילה הולך אחר היום, אבל לכאורה יש מקום לומר באופן אחר, דבאמת הקרבן היא חובת ט"ו, דזהו היום של יציאת מצרים, אלא דכיון דבלילה ליכא שום עבודה והקרבה במקדש כדילפינן מ"ביום צוותו" ולא בלילה, לכן אמרה התורה שהקרבה צריך להיות ביום י"ד, דאז יוכל לאכלו בליל ט"ו, אבל באמת הקרבן היא חובת ט"ו. ונאפ"ל גם נפק"מ לענין קטן שמתגדל ביום ט"ו, אם מחוייב בהקרבת מן התורה או לא, דאם הקרבן היא חובת י"ד י"ל דאין עליו חיוב מה"ת כיון דאז עדיין הוא קטן, אבל אם הוא חובת ט"ו י"ל דחל עליו חיוב מה"ת להקריב קרבן ביום י"ד כיון דזהו משום יום ט"ו. וראה שיחת אחש"פ תשמ"ז.

והנה בפסחים קכב,ב, איתא ור"ע האי הזה מאי עביד ליה (ואכלו את הבשר בלילה הזה), סד"א הואיל ופסח קדשים קלים ושלמים קדשים קלים, מה שלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד אף פסח אוקים לילות במקום ימים ויהא נאכל לשני לילות ויום אחד כתב רחמנא הזה, וברשב"ם שם הביא פירוש רש"י בברכות דף ט' שפ"י דנוקים שני לילות במקום שני ימים של שלמים ויהא נאכל לשני לילות ויום א', לא שיאכלנו ביום אלא שיהא שהות זמן שלא יפסל לאכילה בשביל המתנת היום, אבל הרשב"ם עצמו מפרש שאף ביום שבינתיים יאכל, דהא בלילה לא בא למעט אלא יום שחיטתן שלפני הלילה הראשון, אבל מכאן ואילך יאכלנו עד עמוד השחר של לילה השני עיי"ש.

ובס' משאת משה פסחים ס"ו ו' ביאר פלוגתתם דפליגי אם קרבן פסח הוא חובת י"ד או חובת ט"ו, דרש"י סב"ל שהיא חובת י"ד וכל האכילה בלילה היא מדין דבקדשים הלילה הולך אחר היום, וכיון דכאן חידשה התורה דאף שהיא חובת י"ד מ"מ צריך להמתין עד הלילה ואין לאוכלו ביום, הרי מוכח מזה דקרבת פסח צריך להיות נאכל בלילה דוקא, כדמצינו בכמה מצוות שמצוותן בלילה דוקא, ולכן סב"ל בפשיטות שגם לפי הו"א זו אין לאוכלו אלא בלילה, והא דאומר ליום אחד, הכוונה דאינו

נפסל בשביל היום, משא"כ הרשב"ם סב"ל דקרבן פסח היא חובת ט"ו וכנ"ל באופן השני, וא"כ מהא דאמרה התורה שצריך להמתין לאכלו בערב ולא ביום, אין מזה שום הוכחה דאכילת פסח צריך לילה דוקא, כי מכיון שהיא חובת ט"ו לכן צייתה התורה להמתין עד ליל ט"ו, ולכן לפי ההוי"א בגמ' שאפשר לאכלו לשני לילות וכו' יכול לאכלו גם ביום ט"ו גופא.

ועי' גם פסחים ג,א, דמובא שם דזבחים נאכלים ליום אחד ולילה אחד אחר היום, והביא רש"י בזה דוגמא מקרבן תודה דנאכל ביום שחיטתו ובלילה אח"כ, וכן מקרבן פסח דגם בפסח כתיב לא תותירו ממנו עד בוקר, ובצ"ח שם הקשה על רש"י דמה שייך בקרבן פסח הדין דבקדשים הלילה הולך אחר היום, הלא ביום י"ד עצמו אי אפשר לאוכלו כלל, ותחלת זמן אכילתו היא דוקא בלילה עי"ש, אבל להני"ל אי"ש כיון דרש"י סב"ל דקרבן פסח בעצם היא חובת י"ד, וכל אכילתו בלילה היא מצד י"ד אלא דיש גוה"כ מיוחד דאין לאכלו אלא בלילה.

ולפי כל הנ"ל יש לבאר ג"כ דהשיחה קאי לפי שיטת רש"י דסב"ל דכל האכילה בליל ט"ו היא מדין י"ד, ולכן שפיר נתבאר דאפילו אם הי' הדין דאכילת פסחים מעכבא אין זה שום טעם שלא לומר תחנון ביום ט"ו, כיון דכל אכילתו היא משום י"ד, משא"כ המחברת הקודש היא לפי שיטת הרשב"ם שהקרבן היא חובת ט"ו, ולכן אילו הי' הדין דאכילת פסחים מעכבא שפיר הי' מקום לומר שלא לומר תחנון ביום ט"ו. ועי' גם פסחים פט,א, הפסח נאכל ליום ולילה, דמשמע כרש"י, ועי' גם בגליוני השי"ס להגר"י ענגל ר"ה כ,ב, מ"ש בשיטת רש"י.

~~~~~

קריאת פ' הנשיאים בספר תורה

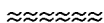
הרב אהרן לייב ראסקין
≈ משפיע בישיבה ≈

באגרות-קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א חלק יז (עי' קפט): לקרות פ' הנשיאים (בתחלת ניסן) בס"ת - לא נהג כן כ"ק מו"ח

אדמו"ר, וכן לא שמו"ת . . וכבר אחז"ל נהרא נהרא ופשטי . . לעצם השאלה. אלו הקורין פי הנשיאים בס"ת - האם נכון אשר בש"ק יסמכו קריאה זו לקרה"ת של הצבור.

ושם ע"י קצ: איזה הערות בקונטרס . . פי טעם לקריאת פי נשיאים בס"ת מפני שקורין שנים מקרא בס"ת. - מובן שחלוקין הן, שהרי קריאת שמו"ת הוא מדין הש"ס, משא"כ פי הנשיאים. ע"כ.

והנה בענין זה יש להעיר ממ"ש בנמוקי או"ח (להרה"צ ממונקאטש) סו"ס תרסט: וכן ראיתי לעורר על מה שפקק . . על מנהג . . לקרות הנשיא בס"ת . . ורצו לפקק כי אסור לקרות בס"ת בלא ברכת, וז"א. והיכן כי זה כלל. ואם אחד רוצה ללמוד (ברביב) מתוך ס"ת (כמו שמספרים מהגר"א ז"ל וכדומה), וכי צריך לברך עלי, ופשיטא שיוצא בברכת התורה שחרית, רק בימים דתקנו קריאת ס"ת בצבור תיקנו העולים בברכה.

הערות וציונים באגרות קודש מכ"ק אדמו"ר שליט"א חלק ח'.

הח' שמואל אבא נעמיראוסקי
≈ תות"ל 770 ≈

1 בעמוד א', מדובר אודות מחשבות זרות בתפלה, והעצה לזה להתפלל מתוך הסידור, ראה גם לעיל ח"ז עמוד שס"ב.

2 בעמוד י"ג, מובא הפתגם מאדמו"ר מוהרי"ץ נ"ע, שהלימוד התורה יהי באופן שהתורה תלמד אותו, וצריך להיריף איז במפתח ענינים ערך פתגמים, אדמו"ר מוהרי"ץ.

3 בעמוד כז, אג"ת ב'ערב, מובא: "מוסג"פ העתק מכתבי לאגודת נשי ובנות חבי"ד . . ובודאי יכולה היא להשניע על סביבתה בכיון המתאים במכתב חני"ל".

וכפי שנראה מהתוכן, הכוונה היא לאגרת איתשמ, שנדפס באג"ק חלק ו', עמוד רכה-ו, ששם מובא ראשי פרקים לתכנית בחינוכן ובעבודתן, הן לעצמן והן לזולת.

4 בעמוד לד, מובא בענין שלוחו של אדם כמותו מלקו"ת ויקרא בתחילתו, וכדאי לציין שמוזכר ג"כ לקמן עמודים: רל. ער. רצד.

5 שם, בענין דרישת הבעל שם טוב "עבדו את ה' בשמחה", וכדאי לציין ג"כ לקמן עמודים: נ. רסח. רפא. רצט. שמו. ולעיל חלק ז', עמודים: קטו. רסט. וחלק ו', עמ' קו, ובהנסמן שם.

6 בעמוד פד, מובא הפתגם מאדמו"ר מוהרי"ץ נ"ע, שייט כסלו הוא ר"ה בלימוד ובדרכי החסידות, וצריך להוסיפו במפתח ענינים, ערך פתגמים, אדמו"ר מוהרי"ץ.

7 בסוף עמוד פה, מובא: "שעי"פ תורת הבעש"ט כל פרט ופרט הוא בהשגחה פרטית ...". וכדאי לציין ג"כ, לקמן עמודים: רפה. שנה. (בנוסף להנסמן בשולי הגליון שם).

8 בריש עמוד צו, מובא: "ניט איבערציהען די סטרונוע", וכדאי לציין שזכר ג"כ, לקמן עמוד קפח.

9 שם, באגרת בשלח מובא פתגמים בנוגע ליצה"ר, ולברר מאיזה צד באה וכו', ראה בארוכה בהיום יום כ"ג סיון. (ובהנסמן לקמן ע' רמה).

10 בעמוד קיב, מובא: "לברר אם נולד הוא בטהרה", וכדאי לציין ג"כ (בנוסף להנסמן בשולי הגליון), לקמן עמ' קסט.

11 בעמוד קמג, ובעמוד קמד, מובא הפתגם מהבעש"ט, שמכל דבר שרואה או שומע, צריכים לקחת מזה הוראה בעבודת השם. וכדאי לציין לקמן חלק ז', עמודים: מו. קלא. ער. חלק ו' עמוד קמד.

12 בעמוד קנג, מובא: "שכל תלמיד צריך לעמוד בהענין דהתקשרות מתאים לזמנו ודורו, והתקשרות היא ע"י תורת הנשיא וכמבואר בכמה מכתבים והועתק גם בלוח היום יום". ונמצא בהיום יום: ט' אדר שני. וכד סיון. ובאגרות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרי"ץ, חלק ד' עמוד רכב. ובהנ"ל חלק ה' עמוד צד.

13 בעמ' קסח מובא סיפור ע"ד אחד מגדולי ישראל וכו', ראה ג"כ (עד"ז) בשיחות קודש ה"תשי"ז, (הוצאת י"ב תמוז תשמ"ה) עמ' קא.

14 בסוף עמ' קע מובא שבהסכמת רבני קראקא, נקרא בשם תניא קדישא כדאי לציין שג"כ לקמן עמ' רא מובא עד"ז.

15 בעמ' קפז מובא "שנדבר בעת ההתוועדות דיום ההילולא הרביעי", ראה הנדפס בשיחות קודש (הוצאת כ"ח סיון תשמ"ה) אות כב, עמ' קע"ו.

16 בעמ' קצד מובא שאלו שהולכים בדרכים של אביגדור, הרי תומ"י נתגלה קלונס ברבים, כדאי לציין שגם לקמן עמ' קצט. מובא עד"ז. (שלט).

17 בעמ' קצו בסופו מובא עצה להקל, ע"י שידע בע"פ משניות תניא וכו' ראה ג"כ לקמן עמ' רפד-רפה.

18 בעמ' רטז מובא פתגם רבנו הזקן השי"ת נותן לבניי גשמיות, ובניי עושים מגשמיות רוחניות, ראה לעיל עמ' לח, ובהערות הנסמן שם.

19 בעמ' ראה מובא הסיפור עם הרה"צ מטשערנוביל שנדפס בשיחת פסח תשי"ג, ונדפסה אח"כ בספר השיחות ה"תשי"ג, עמוד 67. (ולכאורה צריך להוסיפו ג"כ במפתח ענינים).

20 בעמוד רסב בתחילתו מובא שהמצוה של הכנסת אורחים סגולה מיוחדת לה לבנים, וראה ג"כ לקמן עמ' שמז, שמובא שם

שישתדלו במצות הכנסת אורחים, וזה האחרון נשמט במפתח ענינים.

21 בעמוד רסח מובא י"ע"ד ממה שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר באחת משיחותיו, אז באלד וועט קומען א זמן וועט מען זיך חאפען פארן קאפ", הוא משיחת חג הפסח תרצ"ד חלק ב', ונדפס בליקוטי דיבורים ח"א, דף קלג, ע"ב. ומובא בהיום יום ג' מנחם אב.

22 בעמוד ערה כתוב שצורף לזה מכתב כללי, כדאי לציין שנה דלעיל עמוד ערב. ונזכר ג"כ לקמן עמי רפא. רצה. שמה. שם, מובא שנתבאר במאמר באתי לגני, על בריאת הגוף וכו' וצריך להוסיף במפתח ענינים.

23 בעמוד רעז מובא העצה למחשבות זרות צריך להרבות באותיות התורה והתפלה, ושיהי' חקוק במוח זכרונו בעי"פ תניא, משניות, כדאי לציין ג"כ, לעיל ח"ה עמודים: לח. קע. רלה. רנט. ח"ו עמודים: קכג. רח. שכו. שנו. ולקמן עמי רפד-ה.

ולהעיר אשר ב' הקטעים של אגרת ביתקכה, בתאריך י"ג אדר ב', תשי"ד. נדפס כבר כולו בחלק ה', עמוד רנט, ושם צויין שזה נלקח מלקו"ש חלק י"ד עמוד 233, אבל התאריך הוא יג אדר ה'תשי"ב, וכנראה נפלה איזשהו טעות כאן.

24 בעמוד רעה ג.סופו פתגם נשיאינו הקי, שבלמוד התניא הגדול שבגדולים לא יכול לרדת עד תכליתו, ואפילו הפשוט שבפשוטים יכול להבין במקצת עכ"פ. ראה עדיז בקיצורים והערות לתניא, רשימה ט', אות ט"ו, עמוד קכו.

25 בעמוד רפ בתחילתו מובא שאפי' שאפיית לחם הוא דבר הכרחי, אבל מי שהוא יכול להיות נוקב מרגליות, שלא יתעסק באפיית לחם. וראה גם בשיחות קודש, שיחת ש"פ צו, שושן פורים בסעודה ה'תשי"ד, אות לא, עמוד רלז. וראה ג"כ לעיל ח"ו עמוד ריט. ומובא בהיום יום כ"ה ניסן.

26 בעמוד רפג מובא "וכמדובר בעת ההתוועדות בפתגם כ"ק רבנו הזקן שחסידות הוא ענין לכל ישראל". וראה בשיחות קודש היתשי"ד, שיחה הני"ל, אות לג ואילך, עמוד רלט ואילך.

27 בעמוד רצו מובא פתגם רבנו הזקן: "אתה דואג בכל מה שאתה צריך ולא על מה שצריכים אותך", וראה ג"כ בהיום יום: ה' תמוז, וממשיך "ומבואר במכתב . . . בקונטרס נו". ונדפס בספר המאמרים היתשי"ח ע' 180-197, וענין הני"ל שם עמ' 194, [191].

28 בעמוד חצר מסיים, מכתבי להנהלת הרשת בטח נתקבל מכברי" הוא המכ" דלעיל רפח, וכן מוזכר לקמן עמוד שנג.

29 בסוף עמוד שח "מאמרי פסח דשנת היתשי"ד הנדפסים עתה והני"ל גם בקונטרס בפ"ע זה מכבר - קונטרס צא - שנדפס בשנת היתשי"א ד"ה מצה זו, ודי"ה ויולך ה' את, ונדפס אח"כ בספר המאמרים היתשי"ד עמ' 170-188, ונזכר ג"כ לקמן עמוד שיג.

30 בעמוד שי מובא הסיפור על אחד מגדולי החסידים של רבינו הזקן ויש לציין שזה ר' שמואל מונקעס.

31 בעמוד שיא מובא הפתגם משיחת חג הפסח היתשי"ג "הארת כל המועדים מאירה בכל היום והארת חג הפסח נמשכת תמיד", ונדפס בספר השיחות היתשי"ג עמוד 75, ונזכר ג"כ לקמן עמודים: שיג, שיז, שכה.

32 בעמוד שיג מובא הלשון "שטענדיק . . . הועתק בהגדה הוצאת קה"ת בסופה", (-) בהגדה של פסח עם לקוטי טעמים ומנהגים עמוד נו"ן).

33 בעמוד שלה-ו מובא מענינא דיומא, שימים אלו הם קשורים באמונה ובטחון, שהם עזבו ויצאו ממדינה שהיתה משבירה בר כלל הארץ וכו' והלכו למדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב, ראה גם עדי"ז לקמן עמוד שמא.

34 באגרת ביתר, עמוד שנה, מובא: "א) במ"ש בקונטרס ח"י אלול היתשי"ג עמוד ע"ו, שהרמב"ם מבאר החילוק בין אין אפיקורס וכופר", הקונטרס הנ"ל נדפס אח"כ, בספר השיחות היתשי"ג, וענין הנ"ל הוא שם בעמוד 193.

35 שם "ב) במ"ש בשיחת חג הפסח היתשי"ג סוף אות ל"ח שבן זומא ה"י בבדידות", ונדפסה אח"כ בלקו"ד ח"ג, דף תכא ע"א בראשו, ואח"כ ג"כ בספר השיחות היתשי"ג, עמוד 72.

36 שם "ג) מ"ש בלקו"ד שם אות נ"ב שע"פ קבלה יש לישון בין מנחה לקבלת שבת", ראה בלקו"ד ח"ג דף תכז ע"ב, ובספר השיחות היתשי"ג, עמוד 79. וראה ג"כ בספר השיחות תורת שלום עמוד 13 ובהערה שם.

37 בעמוד שנג, מובא הפתגם "הנה זה - מלך המשיח - עומד אחר כותלנו". ראה ע"ז ג"כ לעיל חלק ז', עמוד שעב.

38 בעמוד שנד, מובא הדיוק "אז די תורה זאל לערנען דעם מענשין". וצריך להוסיף א"ז במפתח ענינים.

39 בעמוד שנה, מובא הפתגם "אז מען טראכט גוט וועט זיין גוט", ראה ג"כ לעיל ח"ו עמוד רפז, ובהנסמן בהערות שם.

40 בעמוד שנט, מובא זולה"ק: "וכידוע אשר כל ההשפעות מלמעלה נקראים בשם אור, וכמבואר הטעם בכ"מ בדא"ח והיסוד במאמר רבנו הזקן להבין מרז"ל אוא"ס למעלה מעלה עד אין קץ ולמטה מטה עד אין תכלית, שנאמר באחרון של פסח בסעודת המשיח".

- **הוא** ד"ה ונחה עליו רוח ה' וגו', וזכינו וי"ל מוגה, ונדפס בספר המאמרים מלוקט חלק ב', עמוד רצא ואילך, וראה גם במקומות שנימנו שם. (וצריך לתקן במפתח ענינים, מאמרים, אדמו"ר שליט"א לעמוד שנט (אחש"פ)).

מבשר טוב

הת' אלימלך קארפ
≈ אחי תמימים ליובאוויטש ≈
ניו הייבען

במכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א אל כל בני ובנות ישראל מר"ח ניסן ה'תש"נ לפני חתימת יד קדשו, כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א (ביד קדשו) "ומבשר טוב".

ולהעיר שבנביא ישעיה פרק נ"ב פסוק ז' אומר הכתוב "מבשר טוב וכו'", ומפרש המלבי"ם, וז"ל: שהוא בנין המקדש וצמיחת קרן דוד.

נ ג ל ה

קבורה במאכילי טרפות

הת' יקותיאל אהרן גינסבערג
≈ שליח בישיבה גדולה ≈
סידני אוסטרלי

בשו"ע אדה"ז הלכות שחיטה ס"י כ"ה ס"ק ט', כותב: "ואסור להתעסק בקבורתן של מאכילי טריפות (הג"א) וסמך לזה מן התורה לכלב תשליכון אותו פ"י את האוכל ואת המאכיל".

והנה אף שבהג"א פרק ג"ה אכן הובא הדין של אי ההתעסקות בקבורת מאכילי נוי"ט, ובפרק אי חולין ס"י י"ד בנוגע לאוכלי נוי"ט (ובמ"מ וציונים שגה בציינו רק למ"מ זה). ומקור הדברים בירושלמי תרומות פ"ח ה"ג (מב: בדפוסים השכיחים), ובמדרש רבה ויקרא כפי שצוין בגליון השי"ס בירושלמי שם, ועוד מקומות מספר.

אלא שבאף אחד ממקומות אלו לא הובא דרשת חז"ל זו שכתבה אדה"ז. אלא שכי שם שהכלבים שלקקו את דמו של אותו טבח, אכלו משלהם לפי שהטבח גולם בחייו מכיון שבשר בשדה טריפה . . לכלב תשליכון אותו, לפיכך הם החזירו לעצמם הגולה בכך שאכלו אותו. ומאד אבקש לנסות למצוא המקור לזה, מכיון שידוע הכלל שאין ביכלתנו לדרוש בעצמנו הכתובים וכו'.

עיטוף בטלית קטן

הרב מנחם מענדל פייגענסאהן
≈ חבר הכולל ≈

בשו"ע אדמו"ר הזקן הלכות ציצית סימן ח' סעיף ה, ו, מביא שתי דעות בנוגע העיטוף של הטלית וז"ל: י"א מדתקנו חז"ל לברך להתעטף בציצית מכלל דהמצוה הוא להתעטף דוקא . . ולכן צריך להתעטף בטליתו כעטיפת הישמעלים . . ולדבריהם טליתות קטנים שלנו שאין בהן עטיפת הראש פטורין מציצית לגמרי.

ובסעיף ו' מביא הדעה, והוא העיקר שכל בגד שיש ד' כנפות אע"פ שאין בה עיטוף, חייב בציצית. עיי"ש.

וממשיך בסעיף ז' וז"ל וכן יעשה בטליתות קטנים שלנו, אע"פ דקיי"ל דיוצאין בה י"ח ציצית אע"פ שאין בהם עיטוף, מ"מ כדי לצאת אם רוצה לברך להתעטף בציצית טוב שיניח הטלית קטן על ראשו ורוחב שטלית יהיה לקומתו שכן הוא דרך העיטוף ויעמוד כך מעוטף לא פחות כדי הילוך ד"א;

ולכאורה מה התועלת אם הוא מתעטף בטלית קטן, הרי לפי הדעה שצריכים עיטוף, טלית קטן פטור מציצית לגמרי, מכיון שאין בה מכדי עיטוף הראש. וא"כ לפי סברא זו אינו מקיים מצות ציצית אם טלית קטן בכלל, ולסברא הב', הרי יוצאים אפילו בלי עיטוף, וא"כ איזה תועלת יש מזה שמתעטפים בטלית קטן?

ואולי י"ל שזה שאדמו"ר הזקן כותב שטוב להניח ט"ק על ראשו וכו', אינו כדי לצאת לפי הסברא שצריך עיטוף, דהא לדבריהם ט"ק בכלל פטור מציצית, אלא כמו שכותב בסעי' ז', כדי לצאת אם רוצה לברך להתעטף בציצית. ואם הוא אינו מתעטף בטליתו האיך יברך להתעטף. . וכמ"ש בקונטרס אחרון, שתהא הברכה לכ"ע, אבל לצאת מזה מצות ציצית אינו יכול.

אמירת י"ג עיקרים בכל יום

הרב שאול שמעון דויטש
≈ תושב השכונה ≈

בספר תשובות וביאורים בשולחן ערוך (הוצאה שלישית) עמ' 88 מביא שם אודות אמירת הי"ג עיקרים לאחר התפלה. . ובהנוגע להי"ג עיקרים בפרט, הנה לא הובא בסידור האריז"ל ובכמה סידורי תפלה מהראשונים וצריך עיון למצוא הראשון אשר יסדו לאמרו בכל יום... ע"כ.

ולהעיר דלחקירת הראשון אשר יסדו לאמר בכ"י מצינו בי דברים: (א) מקור הראשון שנזכר מנהג של אמירה בכ"י. (ב) סידור הראשון שנדפס בו. מקור הראשון שנזכר הוא בכ"י שנכתב בערך (למנינם 1400) שנמצא באוניברסיטה של פרמא (נומי 997, 1753) בכתב יד זו מביא כמה תפלות וביניהם הי"ג עיקרים וכתוב שם "אלו הם הי"ג עיקרים והכופר באחד מהם כאלו כפר בכל התורה כולה. טוב לאמר העיקרים מיד אחר התפילה "כי כל האומר הי"ג עיקרים בכל יום מובטח שלא יהי לו נזק במשך היום, המחבר של כ"י זו לא ידוע לנו. ראה אינציקלפדיה דזודייקא חלק ג' עמ' 4.

הסידור הראשון שנדפס בו הי"ג עיקרים הוא סידור אשכנז דפוס מנטובה שנת ש"ח (למנינם 1558) אמנם שם הי"ג עיקרים כתובים אחר הלל, אבל לפניו כתוב קטע בשפת גרמנית (תוכן הקטע הוא) יש נוהגין לאמר זה ג"כ בבוקר. היוצא מכל הנ"ל דמקור הראשון למנהג זו הוא מכ"י פרמא והסידור הראשון

שנעתק בו הי"ג עיקרים הוא סידור אשכנז דפוס מנטובה של שנת שי"ח.

אמירת "עלינו" עם הציבור

הרב יוסף שמחה גינזבורג

≈ רב מקומי ≈

עומר - אה"ק

בשו"ע אדה"ז סימן סה ס"ב: "קרא ק"ש ונכנס לבהכ"נ ומצא ציבור שקורין ק"ש, צריך לקרות עמהם פסוק ראשון, שלא יראה כאילו אינו רוצה לקבל עול מלכות שמים עם חבריו. וה"ה שאר דבר שהציבור אומרים כגון תהלה לדוד צריך לקרוא עמהם, שכך דרך ארץ...". והנה במחצית השקל כאן כתב גם **עלינו לשבח**, והובא במשנה ברורה וכף החיים, אבל העירוני שרבינו בשלחנו השמיטו [בקצות השלחן ג"כ לא מצאתיו, אבל איני יודע אם יש לדייק מזה, מפני קיצורו] - לעי"ע מצאתי פ"א שמביא רבינו ממחצית השקל: לעיל בסי' כה סט"ו אות כג - ובכ"ז מנהגנו לאומרו עם הציבור, וצ"ב. (להלן בסי' קט ס"ב הביא רבינו ממ"א שיש **לכרוע** בעלינו כמו במודים). כן יש לברר אם אמנם י"ל כולו עם הציבור, כי שמעתי אומרים דדי לומר עד "ועל כן" בלבד [ראה בסידור "צלותא דאברהם" עמ' תיב, למשל בפ"ע"ח שהובא שם, שמכאן ואילך הוא קטע בפ"ע].

שו"ע אדה"ז סי' שנ ס"ג

"לא יעמוד אדם ברה"י וישתין או ירוק לרי"ה או להפך, ואם השתין או רק - חייב". ומקורו ברמב"ם פ"יג הי"ג שהובא במ"א. אמנם בריטב"א עירובין שם כתב שחייב רק להדעה דמלאכה שא"צ לגופה חייב עליו, ואכן הרמב"ם מחייב במשאצ"ג, אך אדה"ז סי' רעח ועוד פסק כהפוטרים, ומלבד זה

- הרי לכאורה אייז דבר שיש בו חשיבות דהוצאה מרשות לרשות (והרי רק **מים** שופכים חזו לגבל את הטיט ושיעורן ברביעית כמבואר בגמ' שבת עח, א ורש"י שם, ובמ"מ פ"ח סה"ב, אבל דבר שאין דרך בני"א להצניעו ואינו ראוי להצניע - מי שלא הצניעו פטור עליו, כמבואר ברמב"ם שם הכ"ב, ורק רוק תפל מצינו להצניעו כסממנין בנדה סא סע"ב, ומ"ר של כלבים בר"פ לא יחפור).

ש ו נ ו ת

ב' שמות ושם אחד

הרב שלום דובער חייקין
≈ שליח כ"ק אדמו"ר שליט"א ≈
קליוולאנד, אהייא

הנה לאחרונה אנו רואים שנותנים שם לילדה ע"ש הרבנית הצדקנית ז"ל, הגם ששם אם הילדה ג"כ אותו שם כמבואר בהביכל "זה ימי חיי" והוא בהסכמת כ"ק אד"ש ע"פ המבואר בתשובות צ"צ חלק אבן העזר סימן קמ"ג (ועוד, בכמה אגרות מאג"ק כ"ק אדמו"ר הרי"צ וביגדיל תורה נ"ג. חוברת כה) דכיון דאין השמות שוין ממש כגון שהאחת נקראת רחל והב' נקראת רבקה רחל אין לחוש (שם המדובר אודות מחותנים בשמות שוים לחוש לצוואת ריה"ח). ויש לעיין ולתווך בהנדפס בלקוטי שיחות י"ז ע' 474 דנכדו נקרא יוסף משה - והסבא נקרא שלום משה - וכותב שם (ואולי פליטת הקולמוס) משה שם שנשתקע - ולהני"ל דאינו אותו שם למה דוקא נשתקע -

אגב בהערות לאג"ק אדמו"ר מהור"י"צ חלק י' ס' קמ"ח כותב שם שלכל אי מהן ז"י ב' שמות מה נוגע דוקא ב' שמות להני"ל בצ"צ הנה הדוגמא אי רחל - ואי רבקה רחל, (ואולי פ"ח החערה הוא שמעשה שה"י כך הי").

אביו ורבו רבו קודם

הרב ישעיי' זוסיא פלדמן

≈ תושב השכונה ≈

נוהגים לומר בסדר הרחמן בברהמ"ז הרחמן הוא יברך את אדוננו מורנו ורבינו. ואומרים הרחמן הוא יברך את אבי מורי וכ"ו ואיך הוא הסדר? מענת כ"ק אדמו"ר שליט"א באג"ק חלק ט"ו עמוד קפ"ז . . במש"כ בענין הסדר בברהמ"ז - יעויין במשנה וש"ס שלהי הוריות עכ"ל.

זה שכ"ק אדמו"ר שליט"א מציין שיעויין במשנה. נראה שהכוונה היא במשנה ב"בא מציעא דף ל"ג ע"א שאומר שם אבידת אביו ואבידת רבו של רבו קודמת.

(אולי יש להוסיף משנה סוף כריתות כ"ח ע"א. שאומר שם, וכן בתלמוד תורה אם זכה הבן לפני הרב הרב קודם את האב **בכל מקום** מפני שהוא ואביו חייבין בכבוד רבו. עכ"ל). ומוסיף וש"ס שלהי הוריות, שכתוב שם ת"ר ה"י הוא ואביו ורבו בשבי הוא קודם לרבו ורבו קודם לאביו לכאורה צ"ל מה **מוסיף ומדייק** כ"ק אדמו"ר שליט"א מש"ס שלהי הוריות מה זה מוסיף על המשנה דאלו מציאות.

ובפרט שגם במשנה כתוב שם ה"י אביו ורבו בבית השבי פודה את רבו ואח"כ פודה את אביו. **ומה מוסיף** שלהי הוריות וי"ל החילוק בין המשנה ושלהי הוריות, ובהקדם רמב"ם הלכות מתנות עניים פ"ח הלכה י"ז וי"ח היו לפנינו עניים הרבה או שבויים הרבה ואין כדי לפדות את כולן מקדימים כהן ללוי . . במה דברים אמורים כשהיו שניהן שוין בחכמה . . וכל הגדול בחכמה קודם את חבירו אם ה"י אחד מהן רבו או אביו אע"פ שיש שם גדול מהן בחכמה רבו או אביו שהוא תלמיד חכם קודם לזה שהוא גדול מהם בחכמה.

ומבאר הרדב"ז לא נתבאר בדברי רבינו כאן אביו ורבו אי זה מהם קודם ובפי' אלו מציאות תנן אביו ורבו בבית השבי פודה את רבו ואח"כ פודה את אביו והכי תניא בפרק בתרא דחוריות

הי' הוא ואביו ורבו בשבי הוא קודם לרבו ורבו קודם לאביו. וצ"ל דהך דברייתא בשאין אביו ת"ח כי היכי דלא תקשי אמתני' דאלו מציאות, עכ"ל בהנוגע לעניינינו.

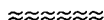
רואים בזה שמשנה דאלו מציאות מובא אם אביו ת"ח פודה את אביו תחילה משא"כ בשלהי הוריות כתוב **בפשיטות** שפודה רבו תחילה ומדייק כ"ק אדמו"ר שליט"א בהמענה כאופן ברור **וחד משמעות** שאפילו אנו אומרים הרחמן הוא יברך את אבי **מורי** שצריכים להקדים והרחמן הוא יברך את אדוננו מורנו ורבינו שיעיין כשלהי הוריות שכתוב **בפשיטות** שרבו קודם שהרבו בנידון דידן מדובר ברבו שבאין ערוך **כפשוט** - ולכן כמו"כ י"ל שבשלהי הוריות מדובר ברבו שלכו"ע רבו קודם כי היכי דלא תקשי ממתניתין דאלו מציאות כהרדב"ז הנ"ל

ולרווחא דמילתא כדי שלא יבא בעל דין לחלוק שאפילו ברבו סתם שיכול להיות אביו שקול כרבו מובא בתוס' יו"ט על המשנה דאלו מציאות אפשר שמת' צריך להקדים אביו אם הוא שקול כרבו רק כשאי אפשר לעשות שניהם להחזיר אבדת אביו ואבדת רבו אלא של אחד מהן של אביו או של רבו. אבל אם אפשר לעשות שניהם רק מי קודם אביו או רבו. הרי זה רק **לכבוד לחוד** אז לכו"ע כבוד רבו קודם **שהוא ואביו חייבין בכבוד רבו** ומכש"כ בנידון דידן שהרי אומרים שניהם הרחמן לרבו ולאביו הרי לכו"ע שצריכים להקדים רבו לאביו.

יש להוסיף בדרך רמז שאם הי' מציין יעויין במשנה לחוד לא היינו יודעים לאיזה בבא במתניתין (במשנה סוף כריתות - מדבר בנוגע לכבוד שכבוד רבו קודם לכבוד אביו).

ובאלו מציאות ישנם ג' בבות (עיין במשנה למלך הלכות ת"ת פ"ה) א' אבידת אביו ואבידת רבו של רבו קודם. הפסד ממון. ב' הי' הוא ואביו נושאים משאוי מניח של רבו ואח"כ מניח של אביו מדובר שיש גם צער הגוף ג' הי' אביו ורבו בבית השבי פודה את רבו ואח"כ פודה את אביו שיש סכנת נפשות. שבשבי כולחו איתנהו בהו. לצד **הטוב שבזה** שאין זה שהמברך הרחמן קשור רק לפרט אחד אלא לכל מהותו ומציאות של המברך

שכולהו איתנהו בהו בני חיי מזונא וכולהו רויחא בברכת
הרחמן הוא יברך את אדוננו מורנו ורבינו.

כתבי כ"ק אדמו"ר הצ"צ

הרב אהרן חיטריק
≈ תושב השכונה ≈

כ"ק אדמו"ר שליט"א כי בסוף ספר דרך מצותיך, בשם כ"ק
אדמו"ר מהר"ש, שהצ"צ כתב בערך שישים אלפים בויגן
בגודל שכל בויגן הוא בן שמונה עמודים.

בגוף כתבי קודש הנמצאים בספריי כ"ק אדמו"ר שליט"א, לפי
הממוצע ב' עמודים בגוכתי"ק הוא עמוד אחד נדפס, הוא בערך
מאתים וחמישים ספרים, שכל ספר בן 250 עי.

המאמר הראשון שכתב הוא דבור המתחיל "עדות ה' נאמנה"
הנדפס בספר דרך אמונה [ספר החקירה] דף סג, ב הכלול
מנגלה, קבלה וחסידות, כתבו בשנת תקס"ב, אלא שסיימו נתוסף
הרבה שנים אח"כ.

בהמאמר הנ"ל מציין לאגה"ק ס"י כי ד"ה איהו וחיוחי, וכן
מזכיר כ"ק אדה"ז בציון "ני"ע", וגם מה שמציין בדף סד, ב
למה שכתב במ"א "דהנה נתבאר אצלנו במ"א".

מכל זה נראה שלפנינו מהדורא בתרא, שהוסיף על מה שכתב
בשנת תקס"ב.

דרך לימוד הצ"צ בזמן חייו - בתורת דא"ת, מתחלקים לכמה
סוגים והם שייכים להתקופות השונות הן בכתובת דא"ת,
ובפרטיות יותר באופן הגהות ביאורים ורשימות כתב"י לכמה
סוגים:

(א) מה שכתב בחיי אדה"ז.

(ב) הנחות מאמרי אדה"ז.

(ג) מה שכתב בחיי כ"ק אדמו"ר האמצעי.

(ד) מאמרים שכתבם או אמרם בתחילת נשיאותו בשנים תקפת-פט.

(ה) מאמרים שאמר עד הכנת דרושי אדה"ז שנדפסו בתו"א.

(ו) מאמרים והגהות בזמן הכנת התו"א.

(ז) מאמרים שאמר או כתב לאחר הדפסת תו"א וקודם הדפסת הלקו"ת.

(ח) מאמרים בזמן עריכת הלקו"ת.

(ט) מאמרים אחר הדפסת הלקו"ת.

(י) ספר החקירה

יא) רשימות

יב) מאמרים

יג) מאמרים משנים תריב-יט.

הביאורים הראשונים שלו כנראה הם אלו שנדפסו בספר המצות (דרך מצותיך), שברובם מה שהגיע לידינו נכתבו בחיי כ"ק אדמו"ר האמצעי, והוא מצד כמה מהביאורים שמביא על אגה"ק, שנדפסו אחר הסתלקות כ"ק אדה"ז.

- **אף** שביסודם אחדים מהם נכתבו - במהדורא קמא - בחיי אדה"ז כמו שרש מצות התפלה (מהדו"ק), ונוסף עליהם במשך הזמן כמה הוספות.

לדוגמא במצוה הנ"ל נמצא ביאור רחב על אגה"ק סי' כ (פרק כד ואילך), מזכיר ומבאר "אגה"ק ע"פ ויעש דוד שם" (בפרק כא). בפרק א' מזכיר מה ששמע בחורף תקע"ב.

דרך מצותיך - טעמי המצות

מה היתה כוונתו בחיבור זה, וגם מה הוא הסדר בהמצות, המדפיס הראשון כתב שסידרם כמו שמצא בגוכתי"ק, ולהסדר הדרושים מציין "רשימה זו קרוב שהיא גכ"ק" (הרשימה נמצא בספריית כ"ק אדמו"ר שליטי"א).

כשמעיינים בדמ"צ רואים שעיקר והיסוד הם המאמרים משנים תקסג-סו, אלא שסידרם לא כסדר שאמרו אדה"ז, אלא על ענינים, ובדרך כלל הוסיף מתחילה כעין מבוא ממוני המצוות, איך דעת הרמב"ם, והחינוך במצוה זו, והוסיף עליהם ביאור, ממקומות שנתבארו, באריכות, או באופן אחר.

לדוגמא מצות מילה.

פרק א נמצא בסידור דך קמב,א

פרק ב נמצא גם שם

פרק ג נמצא באוה"ת שבועות ע' קיא

ובאוה"ת בראשית-ג דף תרלב,ב מציין שזה תורה מחורף תקס"ג.

סעיף ה סעיף זה נמצא בסידור דף קמח,ב והוא משנת תקס"ו.

ובסוף המצוה רשימה מאמרים וז"ל "אמר הכותב המאמר הזה נתקבץ מתורה . . . ושם בדף ח,ב בהג"ה "בהעתקתי המאמר הזה",

מכל זה נראה שכוונתו היה לקבץ המאמרים על ענין א' ולסדרם הכל במקום אחד,

בדרך כלל לקח ברובם הנחות מכ"ק אדה"א, כמו שרואים גם במקומות אחרים שהעתיק, ההנחות הנ"ל, בסגנון שלו, הוציא הציונים "וד"ל" "יוכמשיית" וכן דילג על הרבה משלים, והסוגריים וכו',

לדוגמא: מצות תפילין הוא ד"ה שימני כחותם הנדפס בסידור שער התפילין. עם תיקונים כהנ"ל, המאמר הנ"ל עם הגהות מאוחרות ותיקונים לשון נדפס באוה"ת שה"ש-ב ע"י תשכט ואילך.

המאמר הנ"ל עם הגהות מאוחרות שנכתב כמה זמן לאחר כתיבת מצות תפילין, נדפס בלקו"ת שה"ש מה,א ואילך.

מתי התחיל לכתוב ולסדרם לפי הציונים לד"ה ולאגה"ק נראה שכתבם בחיי אדה"א, שהרי בכמה מקומות מביא האגה"ק בשמו ומבארם, אף שיש לומר שכתב הביאורים קודם שנדפס האגה"ק, אבל מזה שמביא ומבאר בשרש מצות התפלה אגה"ק סי' כ שנכתב בשנת תקע"ג ונכתבו באמצע המצוה ושילב אותם בהמשך אחד, מוכרח לומר, שנכתב לאחר שנה הנ"ל.

במקום אחד מצאתי פליאה, במצות משא הארון בכתף דף מ,ב מעתיק לשון האגה"ק סי' יט, ומציין שנמצא באגה"ק, ובסיום סעיף זה עצמו כותב "וילמד הסתום מן המפורש בכ"ק במ"א ע"פ מארז"ל דוד זמירות קריא להו"י - והוא הנדפס באגה"ק בקו"א, צ"ע למה לא ציין שזה נמצא "באגה"ק בסופו" כמו שמכנה לקו"א בכ"מ. (ומה שמציין בדרך מצותיך הנדפס בסוגריים אגה"ק סי' לו - הוא הוספת המו"ל הראשון, כי בגוכתי"ק, לסי' יט מצויין לאגה"ק, ולדוד זמירות לא ציין).

אף שהמאמר הראשון שראה כ"ק אדה"ז הוא "שרש מצוה התפלה" (כנראה מחדו"ק) שבשנת תקס"ז בא ע"פ סיבה לידי כי אדמו"ר הזקן, והוטב בעיניו.

אמנם התחיל בשנת תקס"ז או מקודם, שהרי ד"ה בשרש מצות התפלה נאמרה ע"י כ"ק אדה"ז בשנת תקס"ד.

האם גמר או כתב עוד ביאורים על מצוות בסגנון הדרך מצותיך, אינו ידוע, אבל זה ברור, שלאחרי שנים הרחיב הביאורים של דרך מצותיך והוסיף עליהם הגהות והערות בידו הרחבה.

לדוגמא:

פרק מד הוא לשון הלקו"ת פי פנחס דף עה.ב. (והוא משנת תקס"ה ראה בסה"מ שם עי תש"נ). עם הגהות נמצא באוה"ת פנחס עי עיצא עם הגהות מאוחרות

פרק מה - הוא לשון הסידור לד.ב. (ולא העתיק הביאור מלקו"ת - מסגנון הלשון בלקו"ת אפשר לומר שהוא מחצ"צ)

פרק מו הוא הנדפס בסה"מ - תקס"ה עי תשמ"ח, ובאוה"ת פנחס עי איפח עם הגהות וקיצורים

פרק מז ואילך הוא ד"ה ושנתם שבסה"מ עי דש. ובאוה"ת כרך ו' עי קט נדפס עם הגהות ובאוה"ת פי ואתחנן עי רלח ואילך נדפס ב' פעמים עם הגהות שונות, בארוכה עם הביאורים.

וכן הוא בכל מצוה ומצוה שהיסוד הוא מהנחת אדמו"ר האמצעי, ובמשך הזמן הוסיף עליהם הגהות כהנה וכהנה.

תקופה ב' מכתבי הצ"צ הם הנחות שלו, או מאמרים שהעתיק בגוכתי"ק - ממאמרי אדה"ז.

בספרות כ"ק אדמו"ר שליט"א נמצאים ב' ביכלאך בגוכיי"ק שלו, והם משנים תקעא-עב (מכינים לדפוס). וכן יש עוד בוך, ושם נכרכים כמה מאמרי"ז בגוכתי"ק, וכנראה שהם משנים תקסז? וכן בבוך תקע"ב נמצאים כמה מאמרים משנים קודמים.

כשמעינינים על אחד מהמאמרים שנדפס בתו"א, ובין ד"ה זה הנמצא בגוכתי"ק, רואים דמה שנדפס בתו"א הוא הנחת מהרי"ל, ובגוכתי"ק הוא עם כמה ביאורים קצרים בלי סוגריים וכו' לכן אפשר שהמאמר בגוכתי"ק הוא כבר עבר עריכות של הצ"צ,

והוא שהוסיף ההוספות שלא נמצאו בתו"א, או שהם ההנחות שלו, או שהעתיק מהנחות של אחרים (כמו שהעתיק כמה מאמרים שלו שמה בעצמו).

יש מאמרים שנכתבו בסגנון בוך וישב - ויחי (הנדפס באוה"ת בראשית כרך ו) והיינו שהעתיק המאמר כמו שהוא בלי להוסיף הרבה ציונים ובדרך כלל הוסיף קיצורים, להמאמרים, לדוגמא ד"ה לריח שמניך - אוה"ת שה"ש - אי עילא, אף שהמאמר נדפס בלקו"ת שה"ש ב,ד, אבל שם הוא בסגנון אחר לגמרי, וסגנון ההערות הם באופן אחר. (אף שבכתי"י אי רשום שנאמר בחג הפסח תקצ"ח, אבל מסגנון הלשון בודאי נכתב קודם לזמן הזה.

תיאור קצר מהבוך וצילום מעמוד אי נדפס באוה"ת שם בסופו.

מכמה מקומות באוה"ת בראשית-ו (שנדפסו מבוך וישב-ויחי), נראה שנכתב אחר שנת תקע"ב, ולדוגמא שם דף תתשיח,א, מביא מד"ה ע"פ סלח לנו - הענין נדפס גם במאמרי אדה"ז על מאמרז"ל - תפילה ע"י תמח, ובמ"מ מציין שנדפס מגוכתי"ק הצי"צ שנכתב בערך בשנת תקע"ב המאמר נכלל כמעט אות באות, במצות וידוי תשובה.

כשמעיינים בהמאמרים שנדפסו מבוך וישב-ויחי, רואים כמה ענינים, שרובם ככולם הם אותם המאמרים שנדפסו אח"כ "בתו"א", והיינו שהם כמו מהדו"ק לתו"א, ואולי הם מאלו המאמרים שכתב הצי"צ באגרת שלו אודות הדפסת התו"א (נדפס בתו"א בהוספות [קמב,ב] "אשר הרבה מהן שם רבנו ז"ל בעצמו עין עיונו עליהם והגיהם והסביאה דעתו הקדושה להביאם לבית הדפוס". ומאמרים אלו היו מהראשונים, שהתחיל לבארם.

וכן העתיק בבוך הנ"ל ד"ה ויגש אליו יהודה שנדפס בתו"א מג,ג בשינוים קלים, ובסוף הוסיף רק קיצור.

המאמרים נכתבו אחרי הסתלקות כ"ק אדה"ז, שהרי כותב עליו "ז"ל", וכן מזכיר הביאה"ז, וסידור עם דא"ח.

יש פלא בהמאמרים שבחר, כמה מהם הם ההנחות מהרי"ל כמו שנדפסו בתו"א, וד"ה נפח לי הוא בביאה"ז לאדה"א, וד"ה ואני נתתי לך, הוא על הנחת כ"ק אדה"א כמו שנדפס בתו"א הוספות קכ"א בשינוים קלים.

ממה שסידר כאן ד"ה ואני נתתי לך הנחת אדה"א, אולי מזה רא"י שהספר "תו"א" היה כבר מסודר כמה וכמה שנים קודם שנת תקצ"ב (שאז התחילו שני מעתיקים להעתיקם, כמסופר באגרת קודש לכ"ק מהרי"צ נבג"מ הנדפס בהוספות לתו"א).

וזה הפירוש באגרת הצ"צ הני"ל: "ואחריו כ"ק דו"ח אדמו"ר הרב ני"ע הי" ג"כ חפצו להדפיסם דברים כהווייתן . . . וזה כמה שנים אשר אספתי ולקטתי אחד אחד כתבי קודש הני"ל".

מהבדל וישב-ויחי נשאר רק חלק קטן, מסוג מאמרים הני"ל שהגיעו לידינו. אבל עוד כמה וכמה מאמרים מסוג זה נתפזרו בכל כרכי האור התורה, (ובקרוב יופיע רשימה מהני"ל, וחבל שלא ידענו מסוג זה קודם הדפסת סידרת האור התורה, - צילום מהגוכתי"ק הגיע לידינו בשנת תשל"ב).

המבנה וסידור המאמרים והגהות שבסוג זה, הוא שונה מהמאמרים שבדרך מצותיך,

כאן מתחילים הציונים "לד"ה" "ע"פ" ביותר רציפות ובכמות גדולה מכמו שהם בדרך מצותיך, וכן הוספת קיצור אחר כל פרק.

אבל גם כאן לוקח מאמר אחד ומצרף לזה ביאורים ממאמרים אחרים ומעתיקים כמעט בלשונם, והתחיל להוסיף הגהות בסוגריים, וכן גם מציין וקורא לעצמו "א"ה" = אמר המעתיק. או "אמר המגיה". כמו שמצינו בדמ"צ בכמה מקומות.

מה היתה הכוונה בסוג הגהות וקיבוץ הענינים, אולי אפשר ללמוד ממה שכתב באוה"ת שם דף תתצ"ב, וז"ל: "א"ה, ראיתי להזכיר ביאור ענין פ' יהודה ותמר, ולא מצאתי ביאור שיאמר על פ' זו ביחוד, רק מתוך מה שאמר בכמה מקומות . . . וכל מה

שאכתוב בזה אי"ה הם הכל דבריו ממש רק שנאמרו בדוכתי טובא" ואתחיל לבאר ענין יבום.

מכל זה נראה, שבדעתו הקדושה היה ע"ד להמשיך מה שהתחיל בסי טעמי המצות (דמ"צ), רק שכאן הסדר והמבנה הוא שונה מהנ"ל.

א) שהתחיל לסדר על סדר הפסוקים (ולא על מצות).

ב) במקום להעתיק מאמרים ממקומות אחרים השתדל לציין ע"ש.

רובם ככולם מהציונים הם למאמרים שאח"כ נדפסו בתו"א ולקו"ת, ולמאמרים שכבר נדפסו אז בביאה"ז וסידור, וכמו שכותב שם דף תתרצ"ב, "תמצא בביאור רב ע"פ ביאור מאמר הזהר פ' חיי שרה ואם בשדה מצאה כו' ע"ש, ומשם תבין היטב . . . ולא רציתי להעתיקו . . . והרוצה יעיין עליו שם". וכן בדף תתש"ג, התחיל "להבין כל ענין סיפור מעשה דיוסף ויהודה" ושם בדף תתשה, סע"א "ועיי לקמן מ"ש בזה בענין אין כסף נחשב כו' אי"ה", ואחר סיום המאמר בעמוד ב' "ענין יוסף ואחיו (צריך להעתיק מן ביכעל שלי המתחיל ביום השמיני עצרת כו"). ואח"כ שייך גם כן ענין אין כסף נחשב למאומה...". אבל אינו מאריך באריכות בענין הנ"ל, ואולי זה הציון שצריך להעתיק מבוך שלו ביום השמיני עצרת.

לאיזה בוך הכוונה צ"ע, אבל מהלשון "מן ביכעל שלי" כנראה הכוונה לבוך מאמרי אדה"ז, שנכתבו בכתב ידו הקדושה, ואפשר שהכוונה לבוך תקע"ב הנמצא אצלינו בגוכתי"ק שלו, שם נמצא ד"ה ביום השמע"צ, מכל המאמרים נראה שהכוונה הוא לסדר על סדר הפסוקים, ראה דף תתשי"ג, ע"פ ולאבנו שלה, ועוד.

עוד תקופה יש מאמרים שכתב או אמרם בתחילת נשיאותו בשנים תקפ"ט.

בספרי' נמצאים ב' ביכלאך שמצוין שהם מאמרים משנים הנ"ל, אחדים מהמאמרים נדפסו באוה"ת. המאמרים הם ארוכים מאד, והסגנון שלהם קרוב למאמרי אדה"א,

לדוגמא:

ד"ה ויקרא אל א'זה - אוה"ת תבוא ע' תתשט, בכמה כתי"י מצויין בכותרת "מה שאמר אדמו"ר מ"מ בשבת שלפני ר"ה בשנת תקפ"ט"י ממה שהבאתי לעיל מאג"ק כ"ק אדמו"ר הצ"צ אודות מאמרי אדה"ז שהדפיסם בתו"א ובלקו"ת, אפשר לברר עוד דבר, כמסופר באגרות כ"ק אדמו"ר מהרי"צ ני"ע ובשיחות (ובסיפורי חסידים) שהצ"צ בירר המאמרים מאלפיים מאמרי אדה"ז שהיו לפניו.

ביותר מעשרת אלפים מאמרי אדה"ז ובכמה עשירות אלפים מאמרי הצ"צ הנמצאים בספריית כ"ק אדמו"ר שליט"א, - **ברובם** הם דוקא מיוסדים על המאמרים שנדפסו אח"כ בתו"א ובלקו"ת.

והסיבה לזה הוא, אפשר, שהיה ידוע בין החסידים, שמאמרים אלו הם היסוד מתורת חב"ד - ואולי מצד זה ביררו דוקא במאמרים אלו -

לכן כל אחד השתדל להשיג ולהעתיק מאמרים אלו, ובאלו למדו והתעמקו.

וכן אנו רואים שהצ"צ כל ימיו התעסק ברובו במאמרים אלו, שהוסיף והגיה הגהונו וביאורים, ועשה כמה וכמה מהדורות.

הנה מהדורה הראשונה ממאמרים אלו הן הבודך וישב-ויחי שנכתב ברובו בתקופת ימי חייו של כ"ק אדה"א, ובמשך הזמן שינה הסדר בכתיבת הגהותיו ובמקום להעתיק מאמרים והסברים בשלימותם, התחיל להסתפק בציון מראה מקומות לעיין שם ושם.

וגם בזה יש שינוי גדול מהתחלת תקופתו, לכמו שנדפסו אח"כ בלקו"ת.

בתחלת תקופתו, עיקר מטרתו היה להסביר הענין, ואם חסר ביאור להביא ההסבר ממקום אחר, כמו דברי תורה עניים במקום

אחד ועשירים במקום אחר, וגם הציונים לספרי קבלה היה רק איפה שיש הסבר,

אבל כשכבר היה מיכן למסור לדפוס, היינו באמצע שנות תק"צ התחיל לציין למדרשים ולזהר ולספרי קבלה בשופי.

וגם תקופה זו מתחלקת לשני סוגים.

א) בתחילת שנות העשור תק"צ, המאמרים הם המאמרי התו"א ולקו"ת, עם הגהות קצרות, והם המאמרים שאמרו ברבים,

כמה מהמאמרים ש'באו לידינו משנים אלו, הם כמו שנדפסו בתו"א ולקו"ת בלי הגהות וקיצורים. ומהכותרת שעליהם משמע שאלו אמרו ברבים.

וכן הסדר שבלקו"ת. מקודם היה כוונתו להדפיס כמה מאמרים עם התחלת של שה"ש בין הסדרות ואח"כ קיבצם והעמידם בשה"ש.

ד"ה קול דודי בין מאמרי פסח.
ד"ה שימני כחותם בפי תזריע.

ד"ה ביאור ע"פ באתי לגני בפי אחרי.

כמו ד"ה צאינה וראינה, וד"ה שחורה אני נמצאים בפי קדושים.

ד"ה שניך כעדר הרחלים בפי אמור.

וכבר כתב הרה"ת אליהו ש"י מטאסאב בהערות וביאורים לפני כמה זמן.

במשך הזמן התחיל לציין למאמרים אלו בסימן "בד"ה" וכו' וכו',

בתחילת תקופה זו לא ציין לאיזה ד"ה אם יש שני ד"ה כמו "ויהי מקץ", לא ציין אם כוונתו להאי או להבי, וכשכבר נחלט אצלו הסדר התחיל לציין וסימן לדה"ר או לדה"ב, וכן יש עוד כמה מאמרים אלו.

מתקופה אחרונה באה לידינו כתיי "לקו"ת מהדו"ק" (ראה הוספות להערות וציונים ללקו"ת).

בכת"י זה מתחיל מפי פקודי עד פי ברכה.

ובין מהדורא זו עד שנדפס הלקו"ת עבר כמה וכמה מהדורות בחסר ויתיר.

לדוגמא בהוצאת הלקו"ת תשד"מ בהוספות להערות וציונים ציינו לכמה הערות שהם נמצאים בכת"י הנ"ל, וחסרים בלקו"ת שלפנינו. בדפוסי הלקו"ת נמצא פי כמה ממה שנמצא בהכת"י הנ"ל.

המהדורא הכי אחרונה מהלקו"ת - היינו הוספות על ההוספות - נמצאים בהספריי בי כרכים גדולים בגוכתי"ק, שבאו לאחרונה, והם ברובם הגהות קצרות על הגהות, שמציין לעמודים ושורות מכת"י שלא הגיע לידינו, הרבה מהם נדפסו בלקו"ת בסוגריים באותיות זעירות והשאר באותיות רגילות,

הסיבה, למה הגהות אלו נדפסו באותיות זעירות, ואלו באותיות רגילות, עדיין לא נחפש הדבר, וזה שכיח גם במאמר אחד.

לכת"י הנ"ל עשה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב מפתח, וקודם כל הגהה, כתב לאיזה מאמר הכוונה, ובלי ציונים אלו, לא היינו מוצאים ידינו ורגלינו כלל וכלל.

ראה צילום מהכת"י בסוף הלקו"ת הוצאת תשד"מ ואילך.

גם אחרי הדפסת הלקו"ת, כתב הצ"צ הגהות והערות על הגהות הנדפסים, והם הם ההגהות שנדפסו בדורינו בסדרת המאמרים

בשם "אור התורה", וגם אחרי הדפסת ספרים הנ"ל, הגיעו לספריית כ"ק אדמו"ר שליט"א עוד כמה וכמה כתי"י עם הגהות והוספות שעדיין לא נדפסו.

חוץ מזה כתב או אמר מאמרי הלקו"ת - אחר שנדפס - עם ביאורים חדשים.

אחר תקופת זמן הדפסת הלקו"ת, וכתובת ספר החקירה, התחיל תקופה חדשה, והם "רשימות" - השם "רשימות" כנראה הוא מכ"ק אדמו"ר שליט"א - יסוד הרשימות הם מראה מקומות איפה נמצא הפסוק בחז"ל ובזהר ובספרי הקבלה, ועוד.

כמה פעמים מעתיק המראה מקומות מספר בית אהרן הישן, ובאיזה מקומות מעתיק הלשון ומציין אח"כ "לא מצאתי".

יש רשימות "קצרות" ג' ד' וה' שורות, והתוכן שלהם רק ציונים "עייין", ויש רשימות יותר ארוכות, בהקדמת כ"ק אדמו"ר שליט"א לרשימות על מגילת אסתר תשט"ו וז"ל: "הרשימות נכתבו בזמנים שונים, ולכן יש בהם ענינים שנרשמו בקיצור, ולאחר זמן נתבארו באריכות יותר".

כנראה מטרת הרשימות היו לשלב כל חלקי "פרד"ס" התורה. ושאינן חילוק ביניהם, ושעצם הנקודה הפנימית היא אחת, כמו כל הנביאים נתנבאו לדבר אחד, ורק ההפרש הוא באיזו אותיות והסברה הורידו למטה, ונקודה משותפת לכל הפירושים - כמו בדור שלפנינו, ציינו ה"עייין" של הגאון הרגובי, עדיין לא נתברר אם כתב הרשימות כדי להדפיסם או לעצמו.

מאמרים מתקופה אחרונה הם ב' כרכי כתי"י שהם משנים תרי"ח-יט, וכ"א-כ"ד

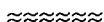
מאמרים אלו הגיעו לידינו בכתי"ק כ"ק אדמו"ר מהר"ש, המאמרים נכתבו בסגנון קל, בלי "עייין וציונים", ואפשר ללמדם ולהבינם.

רוב רובם ממאמרים אלו נאמרו אח"כ ע"י כ"ק אדמו"ר מהר"ש, ועל כמה מהם, הוסיף התחלה וסיום, עם תוספות הגהות.

כ"ק אדמו"ר מהרש"ב אמר במשך כמה שנים מאמרים אלו, כמה מהם פירסם בלי שינויים, והוסיף רק ההתחלה וסיום, כמה מהם הוסיף הגהות וביאורים, מסוג מאמרים אלו הוא ד"ה ושאתם מים שיצא לאור בחודש תשרי תשי"נ - וכאן המקום לענות לאלו שהי להם טענות הרי המאמר נדפס כבר ע"י כ"ק אדמו"ר מהרש"ב וכו' וכו', לא ידעו, שהמאמר הנ"ל הוא **מכ"ק אדמו"ר הצ"צ** והוא אמרו, וכ"ק אדמו"ר מהר"ש חזר המאמר של אביו, וכ"ק אדמו"ר מהרש"ב חזר המאמר מזקנו, והוא מאמר אדמו"ר הצ"צ, ונדפס **לפעם הראשונה** על שם אמרו הצ"צ, וזה היה לפעם הראשונה שנדפס מאמר הצ"צ מגוף כתי"ק מהר"ש וד"ל.

בקרוב נזכה שגם בי ביכלאך הגוכתי"ק יודפסו על שם הצ"צ.

יש להאריך באופן סידור המאמרים והביאורים והגהות, מחיקות, הוספות והוספות על ההוספות, מהדורות מאמר אחד, וסדר המאמרים בהיכלאך הארגינלים שהגיע לדינו שנכרכו עוד בליובאוויטש, ואחדים עוד מזמן כ"ק אדמו"ר מהר"ש.

מתי חזר אדמו"ר הזקן בפעם הראשונה ממעזריטש

הרב אהרן לייב ראסקין
≈ משפיע בישיבה ≈

בהגדה של פסח עם לקוטי טעמים ומנהגים פסקא **בדיקת חמץ** (עי' בי בהוצאת תשל"ו ושלאח"ז) כי כ"ק אדמו"ר שליט"א: אדמו"ר הזקן הלך למעזריטש בפעם הראשונה בשנת תקכ"ד ושהה שם (**בפעם ההיא**) עד לפני חה"פ תקכ"ה. כשחזר לביתו - ביום י"ג ניסן בשנה ההיא לא אכל . . . כי היי טרוד בהכנה לבדיקת חמץ... (שיחות כ"ק מו"ח אדמו"ר חה"פ תרח"ץ).

והנה ב"היום יום" יא מנחם אב כ': רבינו הזקן הלך למעזריטש . . בשנת תקכ"ד . . ושהה שם, בפעם הראשונה עד אחרי חה"פ תקכ"ה. (וראה גם "היום יום" כב חשון).

ויש לעיין:

(א) איך זה מתאים עם מ"ש בהגדה (משיחות ליל ב' דחה"פ תרח"ץ - ספר השיחות תרח"ץ ע" 265) שחזר לפני חה"פ.

(ב) בהערות כ"ק אדמו"ר שליטי"א על גליון ה"היום יום" שלו מציין שקטע הני"ל (מ"היום יום") נעתק משיחות חה"פ תרח"ץ (והוא בשיחת יום ב' דחה"פ תרח"ץ - ספר השיחות שם סוף ע" 266) שכי שם (בהמשך למה שנאמר בליל א' דחה"פ (הני"ל מהגדה של פסח)) שאדה"ז חזר לביתו לפני חה"פ.

[וכבר הערתי עדכ"ז בקיצור בספר השיחות שם. ואבקש מקוראי הגליון שיעוררו ע"ז].

~~~~~

הערות וציונים להמשך מים רבים תרל"ו

הת' יוסף יצחק קעלער
≈ תות"ל 770 ≈

בסמיכות ליום י"ג ניסן יום התחלת הנשיאות של אדמו"ר מהר"ש נ"ע באים בזה הערות וציונים להמשך מים רבים תרל"ו, מיוסד על ד"ה זה שבתוי"א ח, ג (נדפס גם בהנחות הר"פ ע" 60 בכותרת: "פי נח, שקלאב", נאמר בשנת תקס"ח) והגחות הצ"צ שבאוה"ת נח תרכ, ב.

אות א': אוה"ת שם, ובמקום שציין הצ"צ: "ועיי במ"ש הרמב"ם במו"נ ח"ג פי"ב" הנה בהמשך העתיק את כל לשון הרמב"ם במו"נ שם.

אות ב': אוה"ת שם והאריך במקום שציין הצ"צ: "וברבות פי ויקהל פמ"ט הביאו מ"ש בישעי" סי' י"ז י"ב כהמות ימים יהמיון ושאון לאומים כשאון ים כבירים ישאון ועמ"ש מזה בסידור דרושי חתונה בד"ה שמח תשמח רעים האהובים בענין גלי הים שברו מים כו"ו ראה סידור דרושי חתונה קלג, ד ד"ה כי הנה יוצר הרים.

אות ד': עכ"ז לא יוכלו לכבות את האהבה כו'. תו"א שם.

אות ה': אוה"ת שם תרכ, ב-תרכא, א. ובמקום שציין הצ"צ "כמ"ש בד"ה ראה אנכי נותן לפניכם היום" העתיק לשון הלכו"ת (ראה יח, א) עם הגהת הצ"צ באוה"ת ראה עי' תרל"ו.

אות ז': לקו"ת שם (ראה יח, ב).

אות ח': שעהיוה"א פרק ד.

אות ט': שם פרק ה.

אות י': שם פרק ו (פ, א-ב עד שו"ה בחיי גבורה הכלולה בחסד, שיעור בט"ז סיון בשנה פשוטה, וי"ז בשנה מעוברת).

אות יא': שם המשך פרק ו.

אות יד': שם פרק ז (פ"א, ב - פב, ב שו"ה לתחתונים).

אות טו': שם המשך פרק ז (שיעור דכ"ב סיון בשנה פשוטה, וכ"ג בשנה מעוברת). [ובאמצע הכניס ההגהה שבפרק ב של התניא].

אות טז': שם פרק ח.

אות יז': שם פרק ט (עד סוף ההגה"ה).

אות יח': שם סוף פרק ט.

אות יט: שם פרק י [בסוף עי' כו: ויובן זה מהקרומא דפסיק כו' - סה"מ תרל"ד עי' רנא]. (בסה"מ תרל"ד שם העי' 99 צויין על "קרומא דפסיק במע' דביינ שנמשל בזחר לרקיע המבדיל": זח"ג קכח, ב. עיי"ש. וצ"ל: זח"א לב, ב כמצויין בסה"מ תרל"ו ח"ב עי' תז בשוה"ג. כבואר למעין שם ושם).

אות כ': שם פרק א (עו, ב הנה כתיב לעולם - ימי בראשית ממש).

אות כא: שם המשך פרק א.

אות כג: שם פרק ב.

אות כד: שם פרק ג.

אות כו: שם פק יא.

אות כז: שם פרק יב.

אות כח: שם הגהה לפרק יב.

אותיות כט-לא: אמרי בינה פתח השער סעיף כ.

אותיות לג-לד: אמרי בינה שם.

אותיות לה-מ: אמרי בינה שם סעיף כא.

אות מא: ד"ה בהעלותך שבסה"מ תרל"ד [והוא ד"ה זה תר"ל עם שינויים, ומיוסד על ד"ה זה באוה"ת בהעלותך עי' שכז, שלב (המאמר דאוה"ת הוא ד"ה זה דאדה"ז משנת תקס"ז עם הגהות הצ"צ] אות בי עי' רכז-רכח.

אותיות מב-מג: סה"מ תרל"ד שם עי' רכח [באות מג: וזהו ונתתי עשב פני עשב . . . שי עייב דחכמי נמשך עייי המשכת הדעת, תו"א משפטים עה, ב קטע המתחיל והנה משה רבע"ה].

- יום מלכינו י"א ניסן - תהא שנת נסים -

אותיות מד-מה: סה"מ תרל"ד שם ע' רכח-רל (אות ג).

אות מו: סה"מ תרל"ד שם ע' רל-רלא (אות ד).

אות מז: אוה"ת בראשית צ, טו - צא, א.

אות מח: אוה"ת שם צא, ב - צב, א.

אות מט: סה"מ תרל"ד שם ע' רלא-רלב (אות ה).

אות נא: סה"מ תרל"ד שם ע' רלב-רלג (אות ו).

אותיות נב-נג: סה"מ תרל"ד שם ע' רלג (אות ז).

אותיות נד-נה: סה"מ תרל"ד שם ע' רלג-רלה (אות ח).

אות נו: אוה"ת נח תרכא, א.

אותיות נז-נט: אוה"ת שה"ש ע' סט-ע [= סה"מ תרכ"ו הוצאה שני ע' רטו-רטז]. (בסה"מ תרכ"ו הוצאה שני ע' רטו שו"ה עלמא נדפס: מבי שעות, והוא כני טה"ד, וצ"ל: מבי שמות. וכן הוא בהוצאה ראשונה ע' רה שו"ה מבי. ובאוה"ת שם ובהמשך מים רבים.

אות סא: אוה"ת נח תרכא, א.

אותיות סב-סג: לקו"ת חקת סו, ב ד"ה על כן יאמרו המושלים אוותה. המצויין באוה"ת נח שם אות ב.

אותיות סד-סה: דרך מצוותיך קפב, א-ב ביאור ואולם חי אני פ"א, (ע"י אוה"ת נח שם תרכא רע"ב).

אותיות סו-ע: דרך מצוותיך שם קפב, ב -קפג, א ביאור הנ"ל פ"ב.

אות עא: תו"א נח ח, ג. אוה"ת נח תרכא, א-ב (אות ב).

אותיות עב-עג: אוה"ת נח תרכא, ב - תרכב, א.

סוף אות עה: ואדרבא עיי ירידת הנפש בגוף וכו'. תו"א נח ח, ג.

אות עו (ותחילת אות עז): אוה"ת נח תרכב, א-ב (אות ג).

אות עז: אוה"ת וירא תשנד, ב (אות ב) [עד שו"ה קשתו - מיסוד אבא]. (מצויי באוה"ת נח הנ"ל: "עמ"ש מזה ע"פ הזהר פי וירא דקט"ו אי בענין ויעש הי לשרה").

אות עח: ביאוה"ז (להצ"צ) ויצא קי (ד"ה ענין ויפוצו, עד אות ב סוף שו"ה ומופתים). [בהמשך מים רבים עי פא שו"ה מלחמה נדפס (אחרי: "במד"ר פי נשא פ"א"): [באותיות איטלקיות] "רמה" והוא כני טעות הדפוס וצ"ל: "דרמ"ה" (ובאותיות רגילות) כמוכח למעיין בביאוה"ז ויצא שם.

המאמר שנדפס בביאוה"ז להצ"צ עי קי ואילך. נדפס גם באוה"ת בהעלותך עי איתקצב ואילך מכ"י שהי ג"כ למראה עיני המו"ל דביאוה"ז [כמבואר למעיין בהערות וציונים באוה"ת שם עי איתרפט, ובמראה מקום בביאוה"ז עי תקפג], ובאוה"ת שם נמצאים. הרבה השמטות (עיי הדומות, ועוד), [וכני שכן הוא בכ"י באברויסק הנ"ל שממנו נדפס באוה"ת].

באוה"ת שם עי איתקצג ריש אות ב נדפס: "ועמ"ש הזוהר פי תזריע דסיח ע"ב" וצ"ל "דמ"ח ע"ב" כמו שכתוב בביאוה"ז שם, (ועי"ש דמ"ט ריש ע"א).

שם (שו"ה הוא) נדפס "וא"צ לנסוע" וצ"ל "וא"צ לסיוע" כמו שכתוב בביאוה"ז שם, וכן הוא בהמשך מים רבים עי פא שו"ה לסיוע].

אותיות עט-פ: ביאוה"ז (לאדמו"ר האמצעי) הוספות פי ויצא קלב, ב-ג עד שו"ה נקי מנוחה.

אות פב: ביאוה"ז (להצ"צ) ויצא שם עי קו (שו"ה לבוש אדום ומבחי"זו נמשך ענין הו"י איש מלחמה) - קיא (שו"ה ולא ילמדו עוד מלחמה).

[**וכמו בתיבת נח** עד סוף האות. ראה ד"ה להבין הטעם שבדורו של אחאב. מאמרי אדה"ז - ענינים עי פו, ובתוסי הגהות הצ"צ באוה"ת נח תרלב, ב].

אות פג: לקו"ת שה"ש ז, ג-ד קטע המתחיל כי ריעות שלמה (עד שו"ה עתיק לאצילות) [מצויין בביאוה"ז להצ"צ שם עי קיא: "וכמ"ש מזה בענין כי ריעות שלמה, בביאור ע"פ שחורה אני ונאווה דרוש השני"]. ביאוה"ז שם עי קיא [: "וחנה משם נמשך ומתפשט השלום גם למטה שיהי היצה"ר בטל לגבי היצ"ט ונה"א כמ"ש במ"א בפ"י ורב שלום בניד"ן].

אות פד: לקו"ת ראה לב, ד"ה וכל בניך סי"ג. [מצויין בביאוה"ז להצ"צ שם: "בלקו"ת פי ראה בד"ה וכל בניך למודי ה"ן].

אות פו: לקו"ת בלק ע, ג, [מצויין בביאוה"ז להצ"צ שם עי קיג (ריש אות ד): "כמ"ש מזה בלקו"ת ע"פ לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל"ן].

אות פז: לקו"ת בלק שם.

אות פח: לקו"ת שם ע, ג-ד (אות ב).

אות פט: לקו"ת שם עא, ג-ד (אות ד).

פרק צ"ד: אוה"ת משפטים א'רמח - א'רמט [עד שו"ה אמנם - והיפלא ממנו דבר].

פרק צ"ה: אוה"ת משפטים א'רט - א'ת (עד שו"ה העולמות כמו שהן עתה).

פרק צ"ו: אוה"ת שם א'רנ

פרק צ"ז: אוה"ת שם אירנ (שו"ה זהו"ע - וזהו תוצא הארץ).

פרק ק: אוה"ת משפטים אירנא (אות ג) (עד שו"ה רק נקודה א').

פרק קא: אוה"ת שם אירנא - אירנב (עד שו"ה היו"ד - הוא בח"י בינה).

פרק קד: ביאור עולת תמיד תקס"ט מאמרי אדה"ז תקס"ט ע' רס"ה.

פרק קה: ביאור עולת תמיד הנ"ל שם ע' רכו (עד שו"ה חזקות - מיקשה כידוע).

פרק קז: ביאור עולת תמיד הנ"ל שם ע' רכו - רכז.

פרק קז: ביאור עולת תמיד הנ"ל שם ע' רכח-רכט.

~~~~~

הקשר בין קאפיטל פ"ט לתניא

הת' צבי הירש ראסקין
≈ תוח"ל 770 ≈

בקשר עם המכתב ד"יא ניסן בו מדובר בענין משכיל לאיתן האזרחי, מקאפיטל פ"ט שמתחילים לומר עתה, ומביא את הענין ד"איתן שבנשמה" ע"ד הענין דתניא איתן שבנשמה יש להעיר מהידוע שאיתן הוא אותיות תניא.

ומה שיש בקאפיטל נ"ג פסוקים יש לומר בדא"פ ע"ד הרמז שזהו כמו ג"ן פרקי תניא שבסש"ב.

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

נשיא דורנו

לאריכות ימים ושנים טובות מתוקות ושמחות

*

לרגל יום הבהיר י"א ניסן

*

נדפס ע"י

הרה"ת ר' אהרן וזוגתו מרת סלوه שיחיו

חיטריק

■ ■ ■ ■ ■

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

נשיא דורנו

לאריכות ימים ושנים טובות מתוקות ושמחות

*

לרגל יום הבהיר י"א ניסן

*

נדפס ע"י

הרה"ת ר' חיים דוד ומשפחתו שיחיו

ליין

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

נשיא דורנו

לאריכות ימים ושנים טובות מתוקות ושמחות

*

לרגל יום הבהיר י"א ניסן

*

נדפס ע"י

הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת בתי' שיחיו

וילדיהם: מאיר, מושקא, מנחם מענדל שיחיו

דייטש

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

נשיא דורנו

לאריכות ימים ושנים טובות מתוקות ושמחות

*

לרגל יום הבהיר י"א ניסן

*

נדפס ע"י

הרה"ת ר' מרדכי לייב וזוגתו מרת לאה בריינא שיחיו

קלמנסון

לזכות

החתן התמים **מנחם מענדל שיחי**

הערסאן

והכלה מרת **חנה מלכה שתחי**

מאנגעל

לרגל הווארט שלהם בשעטומו"צ

במוצש"ק פרשת ויקרא

היי תהא שנת ניסים

*

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' **משה** וזוגתו מרת **פערל שיחי**

הערסאן

הרה"ת ר' **ניסן** וזוגתו מרת **אסתר רייזל שיחי**

מאנגעל

לזכות

חברינו היקר התמים הנעלה **מנחם מענדל שיחי**

הערסאן

לרגל בואו בקשרי השידוכין

בחודש הגאולה - ניסים

ארבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

היי תהא שנת ניסים

*

נדפס ע"י ראש מערכת "הערות וביאורים"

וראש מערכת "פאקס א שיחה"

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

נשיא דורנו

לאריכות ימים ושנים טובות מתוקות ושמחות

*

לרגל יום הבהיר י"א ניסן

*

נדפס ע"י

הרה"ת ר' זאב מאיר וזוגתו מרת דבורה חי' רייזיל שיחיו

ובנם אהרן שיחי

קדנר

■ ■ ■ ■ ■

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

נשיא דורנו

לאריכות ימים ושנים טובות מתוקות ושמחות

*

לרגל יום הבהיר י"א ניסן

*

נדפס ע"י

הרה"ת ר' כתריאל וזוגתו מרת חנה עלשא שיחיו

ובנם בן ציון שיחי

שם-טוב

לזכות

כ"ק אדמו"ר שליט"א

נשיא דורנו

לאריכות ימים ושנים טובות מתוקות ושמחות

*

לרגל יום הבהיר י"א ניסן

*

נדפס ע"י משפחת מלמד שיחיו

לעילוי נשמת

האשה מרת חנה פייגא חי' ע"ה

בת הרה"ח ר' יהודה לייב ע"ה

שייפער

נפטרה ביום י"א ניסן תשמ"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

*

נדפס ע"י משפחתה שיחיו